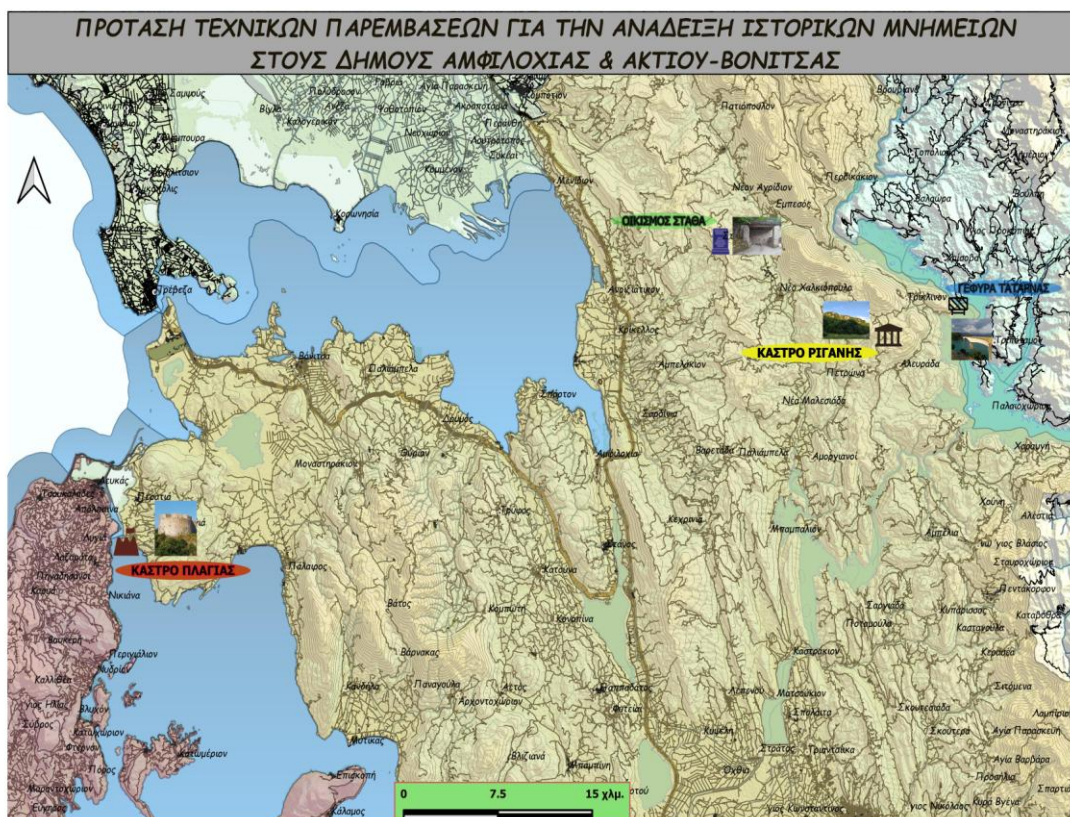

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ/

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΥ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ:

- 1) ΓΙΑΝΝΟΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΑ, Πολιτικός Μηχανικός
- 2) ΔΡΕΛΛΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Πολιτικός Μηχανικός,
- 3) ΛΩΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός,
- 4) ΤΣΙΜΠΟΥΚΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ, Πολιτικός Μηχανικός.

Συντονισμός Ομάδας εκ της Διοικούσας Επιτροπής του ΤΕΕ Αιτωλοακαρνανίας:

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός

ΑΓΡΙΝΙΟ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2021

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Αντικείμενο – Σκοπός της Εργασίας	4
---------------------------------------	---

2. ΚΡΗΝΕΣ ΣΤΑΘΑ

2.1 Γεωγραφικά Στοιχεία	7
2.2 Ιστορικά Στοιχεία	8
2.3 Ιστορικά Μνημεία	11
2.4 Περιβαλλοντικά στοιχεία	12
2.5 Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης	14
2.6 Προτάσεις τεχνικών Παρεμβάσεων	17
2.7 Οργάνωση Δραστηριοτήτων	18

3. ΚΑΣΤΡΟ ΡΙΓΑΝΗΣ

3.1 Γεωγραφικά Στοιχεία	19
3.2 Ιστορικά Στοιχεία	20
3.3 Η Ακρόπολη	22
3.4 Συμπεράσματα	24
3.5 Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης	25
3.6 Προτάσεις τεχνικών Παρεμβάσεων	25

4. ΓΕΦΥΡΑ ΤΑΤΑΡΝΑΣ

4.1 Γεωγραφικά Στοιχεία	27
4.2 Ιστορικά Στοιχεία της Περιοχής	28
4.3 Περιβαλλοντικά στοιχεία	31
4.4 Νέα Γέφυρα της Τατάρνας	32
Α. Γενικά Στοιχεία του Έργου	32
Β. Ειδικά Στοιχεία του Έργου	33
Γ. Ιστορικά Στοιχεία του Έργου	34
Δ. Γεωμετρικά και Στατικά Στοιχεία του Έργου	34
Ε. Υφιστάμενη κατάσταση της Γέφυρας	37
4.5 Προτάσεις τεχνικών Παρεμβάσεων	38

5. ΚΑΣΤΡΟ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΛΑΓΙΑΣ

5.1 Γεωγραφικά Στοιχεία	41
5.2 Ιστορικά Στοιχεία	42
5.3 Στρατηγική Θέση Κάστρου	43
5.4 Δομικά και Αρχιτεκτονικά στοιχεία	44

5.5 Υφιστάμενη Κατάσταση Κάστρου	45
5.6 Προτάσεις τεχνικών Παρεμβάσεων	46
5.7 Άμεσες Προτεινόμενες Τεχνικές Παρεμβάσεις – Συνοπτικός Προϋπολογισμός	48
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	51
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	52
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΠΗΓΕΣ	53

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί πόνημα της Ομάδας Εργασίας με τίτλο: «*Πρόταση τεχνικών παρεμβάσεων για την ανάδειξη των ιστορικών μνημείων στους Δήμους Αμφιλοχίας & Ακτίου - Βόνιτσας*», η οποία συστήθηκε με την υπ' αριθμ. 13/13-01-2021 Απόφαση της Δ.Ε. του ΤΕΕ Ν. Αιτωλοακαρνανίας, κατόπιν σχετικού αιτήματος της (χωρικής), Μόνιμης Επιτροπής Αμφιλοχίας – Ακτίου Βόνιτσας.

Η εν λόγω ομάδα στελεχώθηκε από τους κάτωθι μηχανικούς - μέλη του Περιφερειακού Τμήματος του ΤΕΕ:

- α) **ΓΙΑΝΝΟΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΑ**, Πολιτικό Μηχανικό
- β) **ΔΡΕΛΛΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ**, Πολιτικό Μηχανικό
- γ) **ΛΩΛΟ ΓΕΩΡΓΙΟ**, Αγρονόμο και Τοπογράφο Μηχανικό
- δ) **ΤΣΙΜΠΟΥΚΑ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ**, Πολιτικό Μηχανικό,

ενώ το συντονισμό εκ μέρους της Δ.Ε. είχε ο Γενικός Γραμματέας, **Παπαθανασίου Κωνσταντίνος** (Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός).

1.1 Αντικείμενο – Σκοπός της Εργασίας

Όπως μαρτυρά και ο τίτλος της Ομάδας Εργασίας, αντικείμενό της υπήρξε ο εντοπισμός ιστορικών μνημείων στους Δήμους Αμφιλοχίας και Ακτίου-Βόνιτσας, τα οποία χρήζουν ανάδειξης και άμεσων τεχνικών παρεμβάσεων, προκειμένου να αρθούν οι όποιες τροχοπέδες ναρκοθετούν την είσοδό τους σε τροχιά προβολής και γνωστοποίησης. Αξίζει υπόμνησης το γεγονός, ότι ολόκληρη η επικράτεια του Ν. Αιτωλοακαρνανίας βρίθκει τέτοιων μνημείων, από την προϊστορική περίοδο έως και την σύγχρονη ιστορική εποχή.

Μία σύντομη περιήγηση στο νεοσύστατο Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο (<https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>), συνεπικουρούμενη από τον κάτωθι παλαιότερο, αρχαιολογικό χάρτη της περιοχής, (Εικόνα 1) επιβεβαιώνει πλήρως την ορθότητα του ως άνω ισχυρισμού. Προφανώς, σε αυτό τον ισχυρό κανόνα, δε θα μπορούσε να αποτελέσουν εξαίρεση οι προαναφερθέντες Δήμοι, στους οποίους επικεντρώθηκε η παρούσα εργασία.

Δυστυχώς, εξαιτίας της πλήρους αδιαφορίας κατά το παρελθόν τόσο της Κεντρικής Διοίκησης, όσο και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και της μονοδιάστατης προσέγγισης ως προς την αναπτυξιακή διάσταση της περιοχής, μνημεία με μοναδικό ιστορικό, αρχαιολογικό, ιστορικό, περιβαλλοντικό και τεχνικό αποτύπωμα, παραμένουν στο απόλυτο σκοτάδι, κυριολεκτικά και μεταφορικά. Παρά το γεγονός, ότι σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, καταβάλλονται άοκνες προσπάθειες από εθνικές και τοπικές αρχές για την ανάδειξη μνημείων, σαφώς μικρότερου ιστορικού βεληνεκούς, στην περιοχή μας, σχετικό εγχείρημα δεν υπήρξε ποτέ, ούτε καν σε θεωρητικό επίπεδο.

Για αυτό το λόγο, το ΤΕΕ Ν. Αιτωλοακαρνανίας αναλαμβάνοντας δράση στο πλαίσιο του θεσμικού του ρόλου, ήτοι του Τεχνικού Συμβούλου της Πολιτείας, μέσω της παρούσας ομάδας εργασίας στοχεύει στην ενεργοποίηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων, προκειμένου το παρόν πόνημα να αποτελέσει εφελκυστήρα, για μία ευρύτερη προσπάθεια ανάσυρσης από την ιστορική και διοικητική λήθη αρχαιολογικών και άλλων θησαυρών της ευρύτερης περιοχής.

Εικόνα 1.1 Αρχαιολογικός Χάρτης Ν. Αιτωλοακαρνανίας (Πηγή: Υπ. Πολιτισμού, 2009)

Εν προκειμένω, τα σημεία ενδιαφέροντος στους Δήμους Αμφιλοχίας και Ακτίου – Βόνιτσας επιλέχθηκαν με διπτό στόχο: αφενός για να καταδειχθεί η ποικιλομορφία και η πανσπερμία μνημείων με διαφορετικό χαρακτήρα και ιστορική ηλικία εντός ελάχιστης γεωγραφικής ακτίνας, αφετέρου να αποκαλυφθεί με emphaticό τρόπο η απaráμιλλη ομορφιά σημείων εντός των διοικητικών ορίων των ανωτέρω δήμων, που έχουν τη δυνατότητα, εκτός των άλλων, να συνδυάζουν το υγρό στοιχείο, τόσο σε ορεινό όσο και σε θαλάσσιο επίπεδο, την αρχαία και τη σύγχρονη ελληνική ιστορία και τέλος επιτεύγματα της μηχανικής στην αρχαία, τη μεσαιωνική, αλλά και την πολύ πρόσφατη χρονική περίοδο.

Υπό το πρίσμα αυτών των θεωρήσεων, για το Δήμο Αμφιλοχίας επιλέχθηκε ο ιστορικός οικισμός «Σταθά» της ομώνυμης Τοπικής Κοινότητας, το αρχαιολογικό κάστρο Ρίγανης στην Τ.Κ. Κοινότητα Πετρώνας, καθώς και το «τεχνικό τοπόσημο»

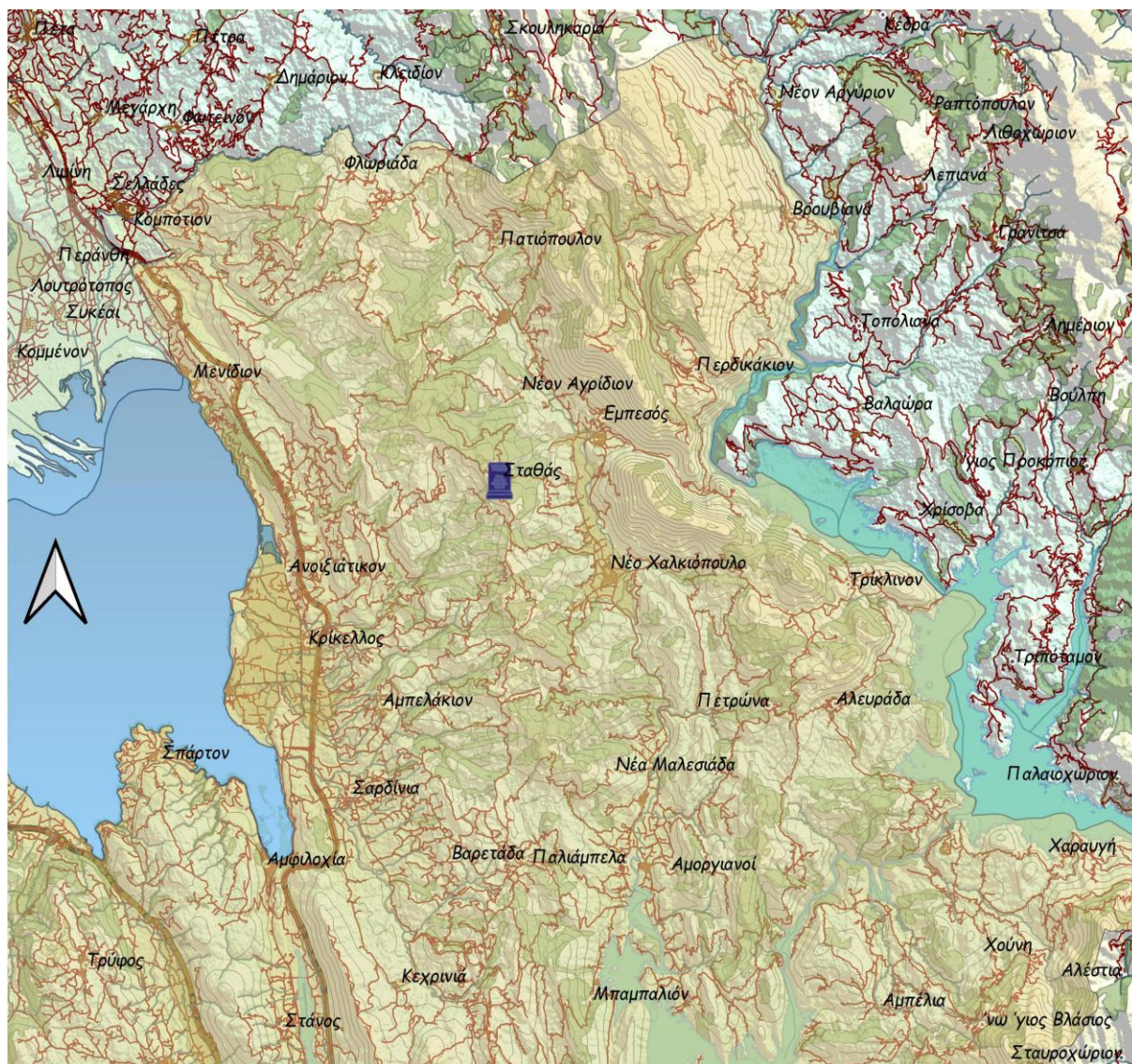
της Γέφυρας Τατάρνας. Όσον αφορά το Δήμο Ακτίου Βόνιτσας, επιλέχθηκε το μεσαιωνικό κάστρο της Πλαγιάς, εντός της Τ.Κ. Πλαγιάς.

Στα Κεφάλαια, που ακολουθούν αναλύονται ενδελεχώς αρκετές παράμετροι, όπως τα Γεωγραφικά και ιστορικά στοιχεία των παραπάνω, η παρουσίαση και αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης, κατατίθενται προτάσεις τεχνικών παρεμβάσεων, όπως συντήρηση, προσβασιμότητα, οδοποιία, σήμανση, φωτισμός και παρουσιάζεται η οργάνωση δραστηριοτήτων σε πλαίσια τουριστικά, πολιτιστικά) κ.λπ.

2. ΚΡΗΝΕΣ ΣΤΑΘΑ

2.1 Γεωγραφικά Στοιχεία

Ο οικισμός (παλιός) Σταθάς βρίσκεται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και πιο συγκεκριμένα εμπίπτει στην ομώνυμη τοπική κοινότητα της Δημοτικής Ενότητας Ινάχου, του Δήμου Αμφιλοχίας, της Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας.

Εικόνα 2.1 Χάρτης ευρύτερης περιοχής (QGIS ~ Λώλος Γ.)

Γεωγραφικά ανήκει στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Στερεάς Ελλάδας, σε υψόμετρο 640 μέτρων και η έκταση του ανέρχεται σε 32.170 στρέμματα. Ο πληθυσμός του σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ανέρχεται στους 467 κατοίκους και απέχει περίπου 34 χιλιόμετρα από την πόλη της Αμφιλοχίας. Οι γεωγραφικές του συντεταγμένες αναλύονται σε:

Γεωγραφικό Μήκος: **21.2722848448**

Γεωγραφικό Πλάτος : **39.0030330112**

Υψόμετρο: **653 μέτρα**

ενώ η παλαιά του ονομασία ήταν Δούνιστα (Πηγή: el.wikipedia.org)

Εικόνα 2.2 Άποψη του οικιστικού χώρου στην Τ.Κ. Σταθά.

2.2 Ιστορικά Στοιχεία

Πρόκειται για έναν ιστορικό οικισμό, που έπαιξε σημαντικό ρόλο στον αγώνα για την ανεξαρτησία της Ελλάδος κατά την Τουρκοκρατία, αφού ο Βάλτος, ως ενιαία περιοχή πια, γίνεται ορμητήριο μεγάλων κλεφτών και αρματολών που λόγω της ορεινής γεωγραφίας μπορούν να βρουν εύκολα καταφύγιο. Συνεπώς, η περιοχή δεν γνωρίζει έντονα τον τουρκικό ζυγό.

Η αρχική ονομασία του οικισμού ήταν Δούνιστα. Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας αποτελούσε την έδρα του αρματολικίου του Γέρο – Δήμου Σταθά και αργότερα του δευτερότοκου γιού του Γιάννη Σταθά, χάρη των οποίων μετονομάστηκε αργότερα το χωριό στη σημερινή του ονομασία.

Από το ίδιο χωριό είναι και η άλλη οικογένεια αρματολών του Βάλτου, οι Ισκαίοι με πιο γνωστό τον Ανδρέα Ίσκο ή Καραϊσκο, ο οποίος έπαιξε σημαντικότερο ρόλο στα χρόνια της επανάστασης. Ήταν γιος του Δημήτρη Καραϊσκού – Λαλαγιώργου. Σύμφωνα με κάποιες πηγές ο Δημήτρης Καραϊσκος ήταν πατέρας του στρατηγού Γεωργίου Καραϊσκάκη, πράγμα που τον καθιστά αδελφό του από τον ίδιο πατέρα και διαφορετική μάνα. Υπάρχει άλλωστε και η ομώνυμη οδός στην αρχή του οικισμού.

Εικόνα 2.3 Ένδειξη πινακίδας «Οδός Καραΐσκου»

Εικόνα 2.4 Ο Γιάννης Σταθάς.

Αξίζει σε αυτό το σημείο να γίνει μια σύντομη αναφορά στη ζωή και τη δράση του **Γιάννη Σταθά** (1758-1812) του Έλληνα κουρσάρου των Μικρασιατικών ακτών. Ο Γιάννης Σταθάς ήταν γιός του περίφημου αρματωλού Δήμου Σταθά. Γεννήθηκε το

1758 στη Δούνιστα Βάλτου (σημερινό Σταθά) και διαδέχθηκε τον πατέρα του ως οπλαρχηγός της περιοχής την προ επαναστατική περίοδο.

Όταν ξεκίνησε ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος το 1805, κατατάχθηκε στο Ρωσικό ναυτικό και υπηρέτησε ως υποναύαρχος. Μετά την αναχώρηση του Ρώσου ναυάρχου Σενιάβιν από το Αιγαίο, λόγω της συναφθείσας ανακωχής μεταξύ Ρωσίας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στο Τιλσίτ το 1807, πολλοί οπλαρχηγοί που συνεργάστηκαν με τους Ρώσους και όντας εκτεθειμένοι στους Τούρκους συνεννοήθηκαν και συγκεντρώθηκαν στη Σκιάθο που ήταν απρόσβλητη από τα τουρκικά στρατεύματα. Μεταξύ των ήταν ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο Ανδρέας Μιαούλης, ο Γιάννης Σταθάς, ο Νικοτσάρας, ο Παπαβλαχάβας και άλλοι.

Το γενικό πρόσταγμα όλου του στόλου είχε ο Γιάννης Σταθάς λόγω της εμπειρίας του από την θητεία του στο Ρωσικό ναυτικό, με υπαρχηγό τον Νικοτσάρα, ενώ επικεφαλής της μοίρας Μοριάς ήταν ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Τα πλοιάρια ήταν βαμμένα μαύρα σε όλα τα σημεία τους και για το λόγο αυτό ονομάστηκαν “μαύρα καράβια”. Ο Σταθάς, αντί να σηκώσει τη Ρωσική σημαία, όπως συνηθίζονταν εκείνη την εποχή στο Αιγαίο, σήκωσε μία αυτοσχέδια Ελληνική που ήταν ένα γαλάζιο πανί με ένα λευκό σταυρό στη μέση και που θεωρείται η πρώτη Ελληνική σημαία, που στη συνέχεια καθιερώθηκε σαν επίσημη σημαία του Ελληνικού κράτους.

Εικόνα 2.5 Η πρώτη αυτοσχέδια ελληνική σημαία που υψώθηκε από τον εμπνευστή της, Γιάννη Σταθά.

2.3 Ιστορικά Μνημεία

Καθίσταται ευκόλως αντιληπτό από τα ανωτέρω, ότι ο Οικισμός του Σταθά συνιστά ιστορική περιοχή εν τω συνόλω του. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον από άποψη παλαιότητας και χαρακτηριστικού οικιστικού και λειτουργικού αποτυπώματος, παρουσιάζουν οι πετρόκτιστες κρήνες του, με την παλαιότερη να χρονολογείται από το 1893. Η συγκεκριμένη βρίσκεται εντός του Οικισμού (Χ=263311, Ψ=4321139) και η πρόσβαση σε αυτή γίνεται μέσω γραφικών πλακόστρωτων στενών οδών (σοκάκια) που ξεκινούν από την πλατεία του χωριού.

Εικόνα 2.6 Παλαιά Κρήνη Σταθά, χρονολογίας κατασκευής 1893.

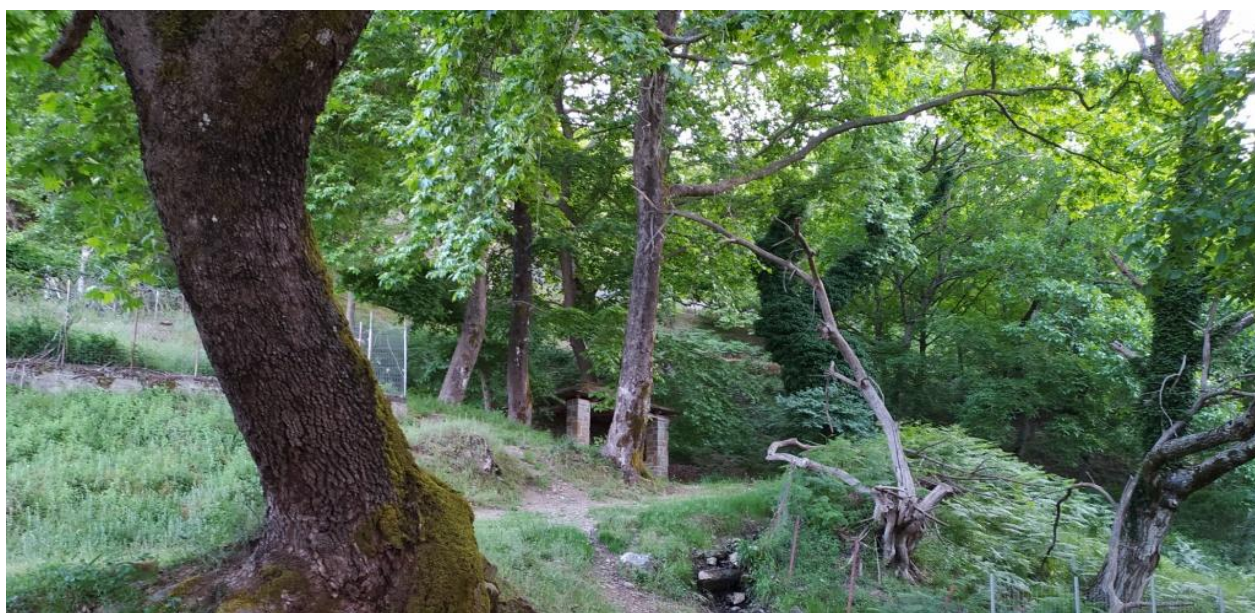
Εικόνα 2.7 Επιγραφή χρονολογίας 1893 κατά την κατασκευή της Κρήνης

2.4 Περιβαλλοντικά Στοιχεία

Ο οικισμός του Σταθά περιβάλλεται από ένα πλούσιο και μοναδικό σε ομορφιά δάσος βελανιδιάς, ένα από τα σημαντικότερα της δυτικής Ελλάδας, ιδανικό για περιηγήσεις. Σε συνέχεια της αναφοράς στις 'Κρήνες', σε άλλο σημείο προς την έξοδο του Οικισμού εντοπίζεται μια ακόμη βρύση. Η συγκεκριμένη βρύση είναι αξιοσημείωτη κυρίως για τη θέση της ($X=263495$, $\Psi=4320904$) καθώς βρίσκεται στην αρχή μιας διαδρομής, στο μέσο δεντρόφυτης έκτασης, που οδηγεί στην κρήνη του 1893.

Εικόνα 2.8 Η Κρήνη εντός της δεντρόφυτης έκτασης.

Εικόνα 2.9 Δεντρόφυτη έκταση πέριξ της κρήνης.

2.5 Αξιολόγηση Υφιστάμενης Κατάστασης

Παρά τα αξιόλογα ιστορικά και περιβαλλοντικά στοιχεία, η περιοχή παραμένει εν πολλοίς αναξιοποίητη. Οι παρεμβατικές κινήσεις, που έχουν γίνει δεν αρκούν ή δεν συνάδουν τόσο με την ιστορία όσο και με το περιβάλλον ώστε να αναδείξουν την πραγματική αξία και ομορφιά του χωριού.

Τα στενά σοκάκια, που ξεκινούν από την πλατεία του χωριού και καταλήγουν στην παλαιά κρήνη είναι μεν πλακοστρωμένα, αλλά χωρίς καμία απολύτως συντήρηση με αποτέλεσμα αρκετές πλάκες να έχουν αποκολληθεί και η διάβασή τους να εγκυμονεί κινδύνους τραυματισμού για τους πεζούς.

Επίσης, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός, ότι η επιλογή της συγκεκριμένης πλάκας δε φέρει καμία συνάφεια ως υλικό με τις πετρόκτιστες κατοικίες και μανδρότοιχους που κυριαρχούν στην περιοχή, δημιουργώντας ένα αρκούντως χαμηλό αισθητικό αποτέλεσμα.

Εικόνα 2.10 Υφιστάμενη κατάσταση πλακοστρωμένης οδού.

Εικόνες 2.11 & 2.12 Υφιστάμενη κατάσταση πλακοστρωμένων οδών πρόσβασης στην παλαιά κρήνη μέσα στον Οικισμό.

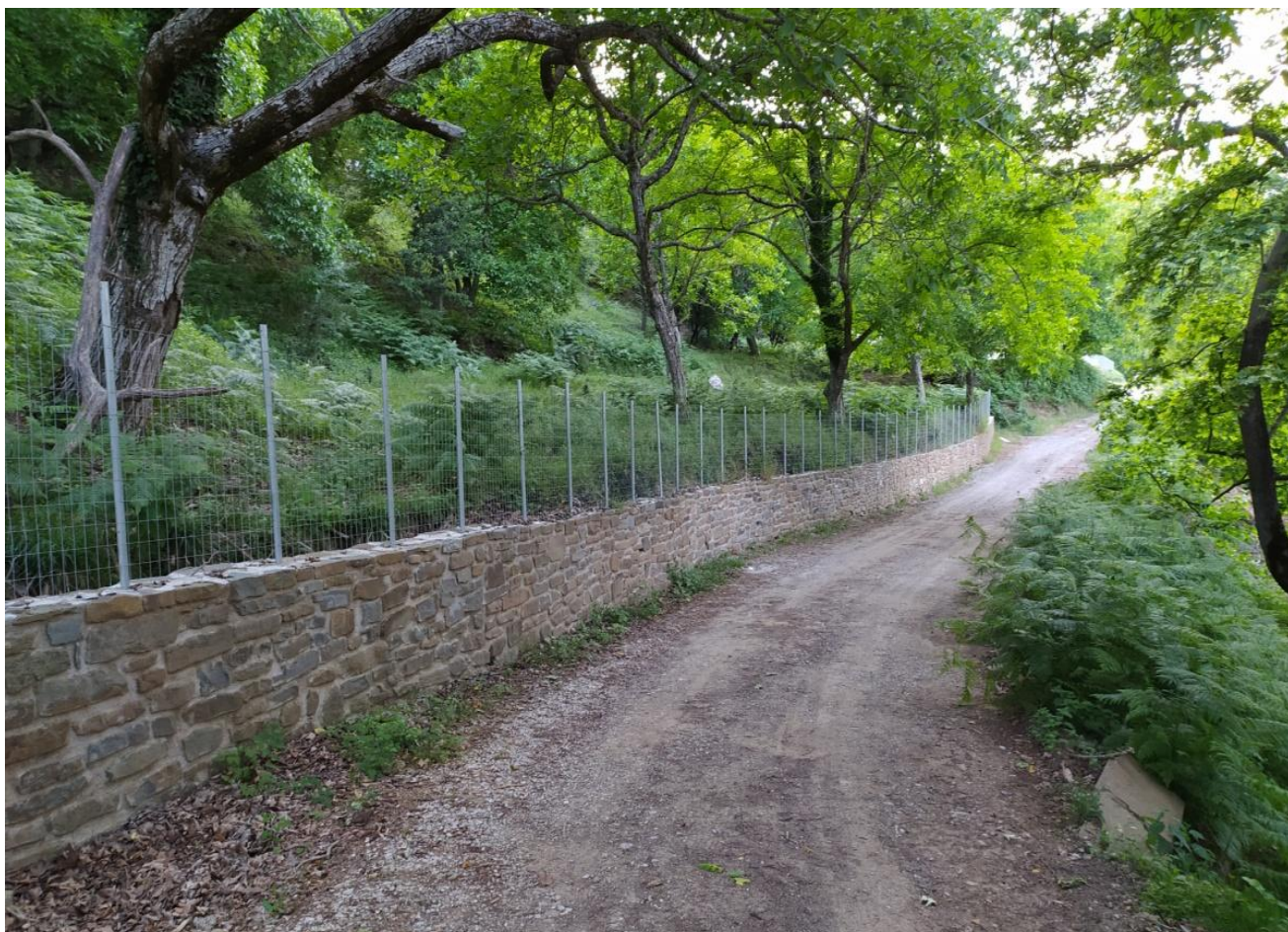

Η διαδρομή μέσω του δάσους βελανιδιάς, που συνδέει τις δύο προαναφερόμενες κρήνες έχει μήκος περίπου 400 μ και είναι χωμάτινη στο σύνολό της.

Καθόλη την διαδρομή δεν υπάρχει φωτισμός. Επίσης, δεν υπάρχει καμία σήμανση σχετικά με την διαδρομή που θα πρέπει να ακολουθήσει ένας επισκέπτης ώστε να φτάσει από την πλατεία στην παλαιά κρήνη, αλλά ούτε και κάποια αναφορά για το σύνολο της διαδρομής μεταξύ των δύο κρηνών μέσω του δάσους.

Εικόνα 2.13 Η διαδρομή των 400μ. μεταξύ της παλαιάς και νέας κρήνης (Πηγή: www.ktimatologio.gr)

Εικόνα 2.14 Η διαδρομή σύνδεσης των δύο κρηνών

2.6 Προτάσεις Τεχνικών Παρεμβάσεων

Στόχος των τεχνικών παρεμβάσεων είναι η ανάδειξη της ιστορικής και περιβαλλοντικής αξίας του χωριού Σταθά. Συγκεκριμένα προτείνονται:

- Καθαίρεση της υφιστάμενης πλακόστρωσης με τεχνικά μέσα, στα δρομάκια που ξεκινούν από την πλατεία και καταλήγουν στην παλαιά κρήνη και τοποθέτηση νέας χρησιμοποιώντας λίθους από το τοπικό φυσικό περιβάλλον, ώστε να υπάρξει ένα πιο εναρμονισμένο αποτέλεσμα, οπτικά, περιβαλλοντικά και αισθητικά.
- Τοποθέτηση κατάλληλου φωτισμού και σήμανσης κατά τη διαδρομή από την πλατεία του χωριού που αποτελεί κομβικό σημείο προς την παλαιά κρήνη.
- Τοποθέτηση στην πλατεία τουριστικού οδηγού (πινακίδα) με αναφορά στα ιστορικά στοιχεία του χωριού και την καθοριστική δράση του Γιάννη Σταθά στον αγώνα κατά της τουρκοκρατίας, ώστε να αναδειχθεί και να γίνει ευρέως γνωστή η ιστορική αξία του χωριού.

- Στο ίδιο σημείο, τοποθέτηση χάρτη με αναφορά στις κρήνες, στις διαδρομές πρόσβασης σε αυτές καθώς και τη μεταξύ των διαδρομή μέσω του δάσους βελανιδιάς.
- Συντήρηση προσβασιμότητας χωμάτινης διαδρομής μεταξύ των δύο κρηνών, τοποθέτηση σήμανσης υπόδειξης διαδρομής, τοποθέτηση φωτισμού, παγκακιών, κάδων απορριμμάτων και κιγκλιδωμάτων όπου απαιτείται για την διασφάλιση των πεζών.
- Στην κρήνη, που βρίσκεται στο δάσος βελανιδιάς προτείνεται η κατασκευή κατάλληλων υποδομών για την υποδοχή των επισκεπτών όπως σταθερές, καλίσθητες πέτρινες και ξύλινες κατασκευές καθισμάτων και τραπεζίων.

Το εκτιμώμενο κόστος των παραπάνω επεμβάσεων υπολογίζεται στο ποσό των 60.000€. Όλες οι προτεινόμενες τεχνικές παρεμβάσεις οφείλουν να γίνουν με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον, προστατεύοντας τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής αλλά και την ασφάλεια των επισκεπτών και αναδεικνύοντας την ιστορική και περιβαλλοντική αξία της περιοχής.

2.7 Οργάνωση Δραστηριοτήτων

Παράλληλα με τις ως άνω τεχνικές παρεμβάσεις, θα πρέπει η ευρύτερη περιοχή να αναδειχθεί περαιτέρω μέσω της διοργάνωσης στοχευμένων εκδηλώσεων, όπως αθλητικές και σχολικές δραστηριότητες, που θα περιλαμβάνουν πεζοπορία, ποδηλασία βουνού, αναρρίχηση, πικνίκ, εκδρομές σχολείων, κ.λπ., καθώς και πολιτιστικά δρώμενα αφιερωμένα στην ιστορία του χωριού.

Παράλληλα, πρέπει να καταβληθούν συντονισμένες ενέργειες προβολής όλων των προαναφερθεισών δράσεων και παρεμβάσεων, έτσι ώστε μέσα από την αρωγή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των πολιτών και των εθελοντικών τους ομάδων, καθώς και των μέσων ενημέρωσης να επιτευχθεί το βέλτιστο δυνατό αποτέλεσμα. Αξίζει να σημειωθεί, πως οι εκδηλώσεις στο πλαίσιο του εορτασμού των διακοσίων ετών από την εθνική παλιγγενεσία, που έλαβαν χώρα το προηγούμενο διάστημα κινούνται σε αυτή την κατεύθυνση.

3. ΚΑΣΤΡΟ ΡΙΓΑΝΗΣ

3.1 Γεωγραφικά Στοιχεία

Το Κάστρο Ρίγανης βρίσκεται στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και συγκεκριμένα στον οικισμό Ρίγανης ο οποίος ανήκει στην Τοπική Κοινότητα Πετρώνας της Δημοτικής Ενότητας Ινάχου του Δήμου Αμφιλοχίας. Βρίσκεται δυτικά της τεχνητής λίμνης των Κρεμαστών και απέχει 12 χλμ από την Γέφυρα Τατάρνας και 53 χλμ από την Αμφιλοχία. (Πηγή: el.wikipedia.org)

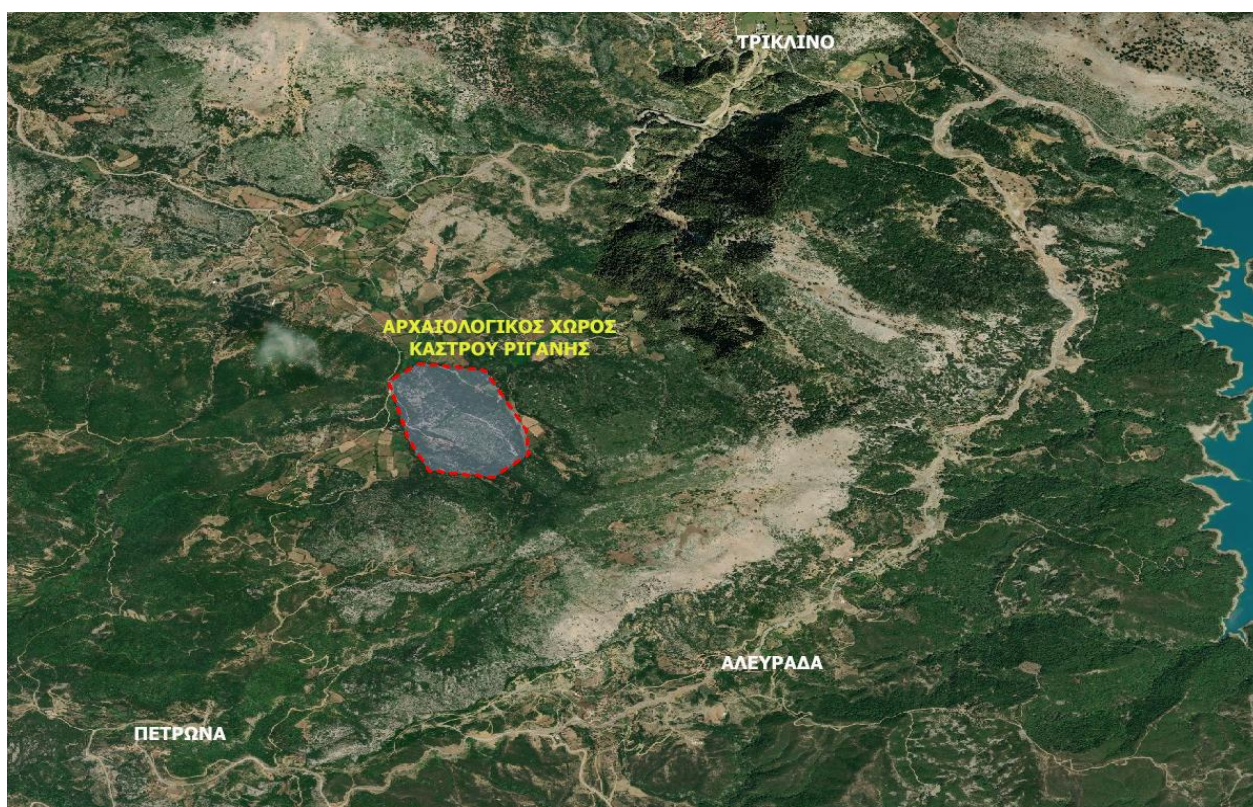
Εικόνα 3.1 Χάρτης ευρύτερης περιοχής (QGIS ~ Λώλος Γ.)

Το συγκεκριμένο κάστρο κηρύχτηκε ως αρχαιολογικός χώρος σύμφωνα με το ΦΕΚ υπ' αριθμ. 1528Β'/15-11-2001 και είναι καταγεγραμμένο στο Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο. Οι κορυφές του πολυγώνου της κήρυξης δίδονται στον παρακάτω πίνακα και αναφέρονται στο Ενιαίο Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς του 1987 (ΕΓΣΑ'87).

X	Y
277047.0700	4313482.5500
276848.3100	4313711.2300
276789.6800	4313689.8500
276711.5000	4313757.0700
276602.0200	4313742.1100

276602.8500	4313772.1100
276642.7500	4314055.1700
276769.3500	4314217.7500
276882.9800	4314237.6000
277038.6200	4314185.2300
277137.0700	4314055.4100
277237.1000	4313982.5800
277353.8400	4313539.0500

ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΕΣ (ΕΓΣΑ 87) ΚΟΡΥΦΩΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΜΕΝΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

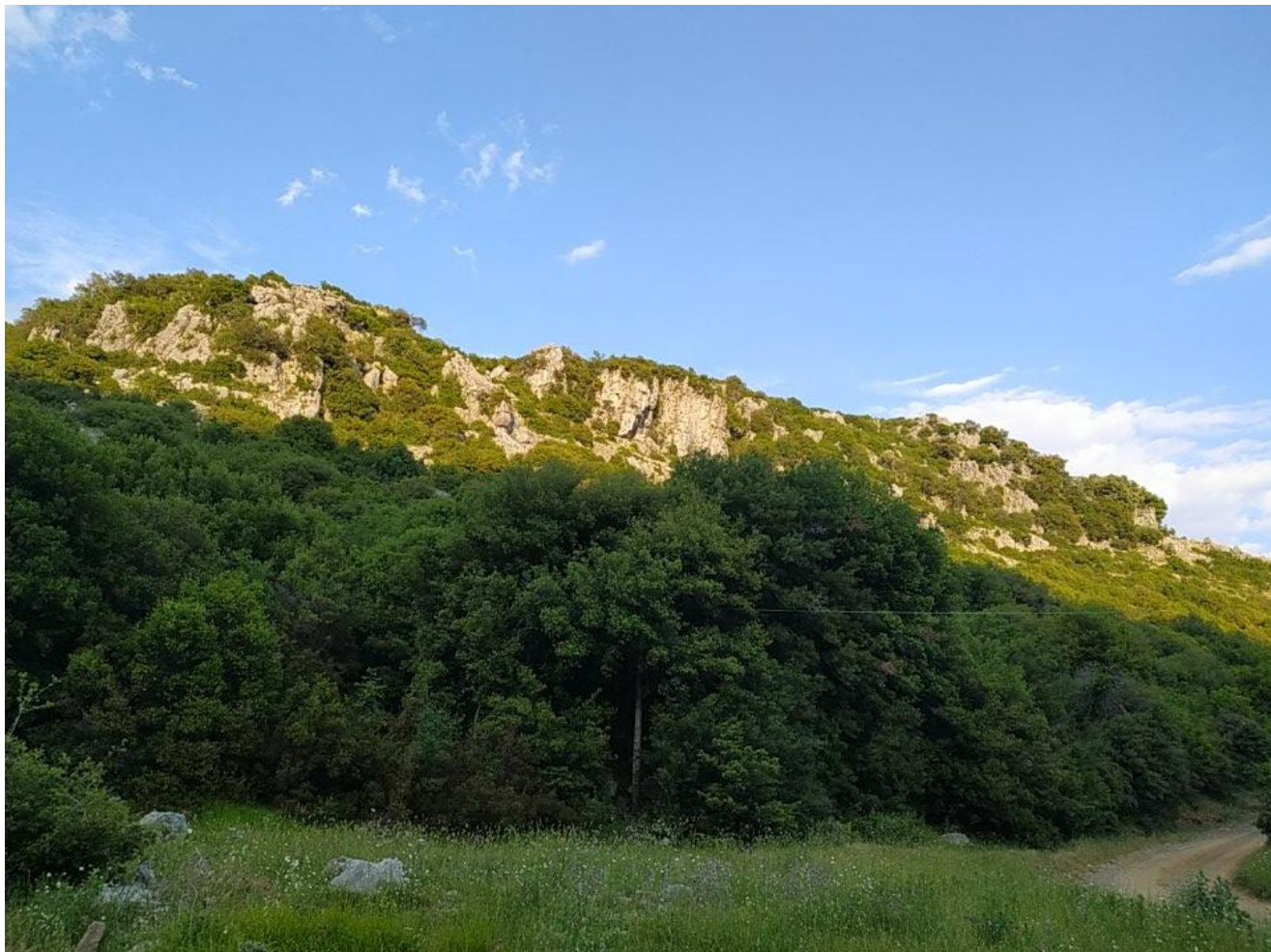

Εικόνα 3.2 Χάρτης ευρύτερης περιοχής, αρχαιολογικού χώρου Κάστρου Ρίγανης

3.2 Ιστορικά Στοιχεία

Κατά τους Αρχαίους και Κλασσικούς χρόνους, η περιοχή του σημερινού Βάλτου ήταν χωρισμένη στα δυο. Στα ανατολικά η περιοχή του ορεινού Βάλτου φαίνεται ότι άνηκε κατά την αρχαιότητα στην χώρα των Αγραίων. Οι Αγραίοι ήταν ένα αρχαίο ελληνικό φύλο που κατοικούσε από την περιοχή του Βάλτου έως και τα σημερινά χωριά των Αγράφων. Οχυρωμένες ακροπόλεις υπάρχουν σε αρκετές περιοχές στα βουνά του Βάλτου, όπως στον Εμπεσό, στο Πατιόπουλο, στο Χαλκιόπουλο, τη **Ρίγανη** κ.α. Το ισχυρό βασίλειό τους υπό τον μονάρχη Σαλύνθιο μνημονεύεται κυρίως κατά τους Πελοποννησιακούς πολέμους. (Πηγή: el.wikipedia.org)

Σε μικρή απόσταση από την Πετρώνα (3χλμ βορειοανατολικά της) υπάρχουν τα ερείπια του οχυρωμένου οικισμού Ρίγανης. Βρίσκεται 700 μ. περίπου βορειοανατολικά του σημερινού μικρού χωριού της Ρίγανης.

Εικόνα 3.3 Υφιστάμενη κατάσταση Κάστρου Ρίγανης

Ο οχυρωμένος οικισμός αναπτύσσεται σε ένα ύψωμα, που αποτελεί την προς τα βορειοδυτικά απόληξη ενός επιμήκους λόφου, ο οποίος αποτελεί την βορειοδυτική επέκταση ενός μεγαλύτερου, που ονομάζεται Λιμέρι με υψόμετρο κορυφής 1095 μ., στην νοτιοανατολική απόληξη των βουνών του Βάλτου. Η τοποθεσία φέρει το όνομα Κάστρο.

Η τοποθεσία ελέγχει την περιοχή προς νοτιοδυτικά έχοντας άμεση οπτική επαφή με τις οχυρώσεις του Μαρανελιού και της Βαρετάδας και προς τα βορειοανατολικά την περιοχή του Τρικλίνου, από το Παλιόκαστρο από το οποίο απέχει περίπου 3 χλμ. Επίσης ελέγχει τα υψώματα του Αχελώου βόρεια της περιοχής της Ευρυτανίας, στα οποία συναντάμε σειρά οχυρώσεων. Με την Πετρώνα την οπτική επαφή εμποδίζει το ύψωμα του “ Προφήτη Ηλία”. Βρίσκεται πάνω στην πρώτη από τις διαδρομές, που οδηγούν ανατολικά προς τον Αχελώο.

Οι Γεωγραφικές Συντεταγμένες της τοποθεσίας είναι : $\Phi = 38^{\circ} 57' 01''$, $\Lambda = 21^{\circ} 25' 44''$ Και το υψόμετρο της είναι : 674 μ.

Η τοποθεσία αποτελούσε μία αλυσίδα οχυρώσεων με αυτές της Γέφυρας της Τατάρνας, του Τρικλίνου, της Πετρώνας, του Μαρανέλιου, που ελέγχανε το πέρασμα από την περιοχή Ευρυτανίας (Απεραντών και Ευρυτάνων) προς την κοιλάδα του Ινάχου και από εκεί προς το Αγρίνιο, καθώς και διά των οχυρώσεων της Βαρετάδας, τις διαβάσεις προς και από την πλευρά της Αμφιλοχίας.

Η οχύρωση της Ρίγανης, αποτελεί ένα χαρακτηριστικό δείγμα συνδυασμού φυσικής και τεχνητής οχύρωσης. Στην κορυφή του λόφου συναντάμε μία οχυρωμένη ακρόπολη, ενώ ίχνη που φανερώνουν την ύπαρξη και χαμηλότερης οχύρωσης διακρίνουμε και στον κάμπο χαμηλά στα πόδια του λόφου.

3.3 Η Ακρόπολη

➤ Η οχύρωση της ακρόπολης

Η οχύρωση περιβάλλει το βορειοδυτικό τμήμα του επιμήκους λόφου, το οποίο χωρίζεται με μία αυλακοειδή ταπείνωση από την νοτιοανατολική συνέχεια του λόφου. Στο βορειοδυτικό φρύδι της ταπείνωσης αναπτύσσεται η νοτιοανατολική πλευρά της οχύρωσης της ακρόπολης. Η ακρόπολη περιβάλλεται άλλοτε από φυσική και άλλοτε από τεχνητή οχύρωση. Την φυσική συναντάμε σε θέσεις της περιμέτρου της ακρόπολης όπου υπάρχουν ψηλοί γκρεμοί, σε μεγάλα τμήματα με κατακόρυφες πτώσεις, ενώ η τεχνητή συμπληρώνει αυτή σε θέσεις που είναι περισσότερο προσιτές. Στο ψηλότερο τμήμα του βραχώδους υψώματος, που καταλαμβάνει η ακρόπολη, σε μεγάλα τμήματα στις απόκρημνες νοτιοδυτικές και βορειοδυτικές πλευρές, δεν φαίνεται να σώζονται ίχνη οχύρωσης και πιθανόν στις θέσεις αυτές υπήρχε μόνο φυσική οχύρωση. Ισχυρό τείχος υπάρχει στην νοτιοανατολική και βορειοδυτική πλευρά της τοποθεσίας.

Οι οχυρώσεις της ακρόπολης οριοθετούν ένα τραπεζοειδούς σχήματος χώρο στην κορυφή του υψώματος, που έχει εμβαδόν 22.5 στρεμμάτων περίπου, με περίμετρο 790 μ. (με 510 μ. φυσική οχύρωση και 180 μ. τεχνητή).

Η νοτιοανατολική πλευρά της οχύρωσης τοποθετείται στην θέση που ο επιμήκης λόφος παρουσιάζει μια εγκάρσια ταπείνωση και το βορειοδυτικό τμήμα μία έξαρση παρουσιάζοντας προς τα νότιοανατολικά μια αρκετά απότομη πλαγιά. Το τείχος φαίνεται, σε συνδυασμό με τους βράχους της φυσικής οχύρωσης, να σχηματίζει νότιοδυτικά έναν προμαχώνα. Στην συνέχεια εσωτερικά ενός ισχυρού τείχους πλάτους 3.55 μ. συναντάμε έναν μεγάλο ορθογωνικό χώρο εσωτερικών διαστάσεων 12,5 x 8 μ. περίπου, του οποίου η νοτιοανατολική πλευρά (8μ.) ταυτίζεται με το τείχος. Στη βορειοανατολική πλευρά του χώρου αυτού συναντάμε δύο ανοίγματα, συμμετρικά διαταγμένα. Το πάχος των άλλων δομημένων με δύο παρειές, τοίχων του είναι περίπου 1.30 μ. Ο χώρος αυτός πιθανώς ήταν δημόσιο κτήριο. Η δόμηση των τοίχων είναι όμοια με αυτήν των τειχών από ακανόνιστες πέτρες, με μικρή επεξεργασία και χαλαρή σύνδεση των λίθων, με μία μορφή μεταξύ πολυγωνικής και κυκλώπειας.

Στην συνέχεια το τείχος ακολουθεί πορεία νοτιοανατολική και μετά παρουσιάζει μία γωνιώδη προεξοχή, που έχει μήκος 5μ. και παρουσιάζεται το μέτωπό της προς νοτιοδυτικά όπου και η κλίση του εδάφους. Ακολουθώντας ανηφορίζοντας φτάνει μετά από 23μ σε μία θέση που φανερώνει άνοιγμα, που πιθανόν ανήκε σε πύλη ή πυλίδα.

Το τείχος προχωρώντας προς τα βορειοανατολικά μετά από 15 μ. περίπου κάμπτεται με μία καμπύλη στην γωνία του και προχωράει στην βορειοανατολική πλευρά του λόφου. Παρά την ύπαρξη βράχων στην πλευρά αυτή και μεγάλης κλίσης στην πλαγιά υπάρχει και τεχνητή οχύρωση σε επαφή σχεδόν με τους βράχους, οι οποίοι συχνά παρεμβάλλονται στο πλάτος του τείχους. Το τείχος στη βορειοανατολική πλευρά ακολουθεί μία πορεία ζικ-ζακ. Στην αρχή στο νοτιοανατολικό τμήμα του, ακολουθεί την ράχη του υψώματος.

Η οχύρωση που περιγράψαμε στη νοτιοανατολική και βορειοανατολική πλευρά της ακροπόλεως πιθανώς ήταν και η μόνη τεχνητή. Το συνολικό της μήκος είναι περίπου 280 μ. Η οχύρωση σώζεται σε σημαντικό ύψος που σε ορισμένες θέσεις υπερβαίνει τα 2 μ.

Στην νοτιοδυτική πλευρά μία κοίλανση των βράχων δημιουργεί μία πρόσβαση στο εσωτερικό της ακρόπολης. Είναι το μόνο τμήμα που έχουμε σχετικά ομαλή πρόσβαση από την πλευρά αυτή. Τμήματα τοίχων συναντάμε, τόσο στην πλαγιά πριν την θέση αυτή όσο και στο εσωτερικό της κοιλότητας.

➤ Το εσωτερικό της ακρόπολης

Πολλές άλλες κατασκευές συναντάμε στο εσωτερικό της ακρόπολης. Στο μεγαλύτερο μέρος της τραπεζοειδούς σχήματος ακρόπολης διακρίνουμε τον βράχο, ο οποίος παρουσίαζε τραχεία και δύσβατη σήμερα επιφάνεια. Ο βράχος όπως και την περίπτωση της οχύρωσης έτσι και στις εσωτερικές κατασκευές φαίνεται να συμμετέχει στην διαμόρφωση των χώρων, αφού σε πολλές θέσεις συναντάμε ψηλά λαξεύματα παράλληλα με αυτά των σωζόμενων τοίχων. Ο μεγαλύτερος αριθμός των κτηρίων συγκεντρώνεται στα ανατολικά της κοίλανσης στο βορειοδυτικό τμήμα της νοτιοδυτικής πλευράς, όπου διακρίνουμε ίχνη τοίχων 3 χώρων, ενδεχόμενα συνδυαζόμενων με τις οχυρώσεις της πύλης.

Χαρακτηριστική κατασκευή του τύπου της πολυγωνικής τοιχοποιίας της Ρίγανης παρουσιάζει ένας τοίχος ανατολικά των χώρων αυτών, προς το κέντρο της περιοχής, που φανερώνει μία συνέχεια των κατασκευών σε όλο το πλάτος της ακρόπολης. Ένας τοίχος 17μ. μήκους στην δυτική πλευρά του βορά της κοιλότητας βράχου είναι πιθανόν να συσχετιζόταν με τείχος οχύρωσης στην θέση αυτή, ενώ μεγάλοι χώροι φαίνεται να διαμορφωνόταν στην θέση αυτή. Ο μεγαλύτερος αριθμός κτηρίων των οποίων ορισμένοι τοίχοι σώζονται σε σημαντικό σχετικά ύψος, βρίσκεται στην νοτιοδυτική πλευρά του χώρου κοντά στην απότομη πτώση. Ορισμένες κατασκευές στην περιοχή αυτή σώζονται σε ύψος που υπερβαίνει τα 2 μ. Η τοιχοποιία είναι και εδώ πολυγωνική και αρκετά αδρή, όμοια με αυτή των τειχών.

➤ Κατασκευές εκτός της ακρόπολης

Δυτική πλαγιά του λόφου: Η δυτική πλαγιά του λόφου παρουσιάζει δείγματα οικισμού. Μικρός αριθμός τμημάτων τοίχων και λίθων συναντάται σ' αυτήν και αραιά όστρακα αγγείων. Υποθέτουμε ότι η πόλη εκτεινόταν στην περιοχή αυτή ή τουλάχιστον το κυριότερο μέρος της. Η κλίση και αυτής της πλαγιάς είναι αρκετά έντονη. Είναι πολύ πιθανόν τα όρια της πόλης να ήταν οι δύο ράχες, που ξεκινάνε από τις βορειοδυτικές και νοτιοδυτικές γωνίες της ακρόπολης.

Μικρή κοιλάδα στα πόδια της πλαγιάς: Στην στενή κοιλάδα που βρίσκεται στα δυτικά της πλαγιάς συναντάμε δύο θέσεις με ίχνη κατασκευών. Στη θέση προς τα δυτικά συνέχεια της βορειότερης ράχης της πλαγιάς συναντάμε στην στάθμη του εδάφους του δρόμου λίθους που φανερώνουν κατασκευή τείχους.

Αντίστοιχα στην νότια πλευρά η ράχη που ξεκινάει από την νοτιοδυτική γωνία της ακρόπολης, προχωρεί αρκετά δυτικά και παρουσιάζει ένα μεγάλο βράχο και πλησιάζει πολύ κοντά στην απότομη πλαγιά του δυτικού λόφου, αφήνοντας ένα στενό πέρασμα. Είναι πιθανόν ένα άλλο τείχος μικρού μήκους να έκλεινε την μικρή κοιλάδα και στην θέση αυτή προς νότο.

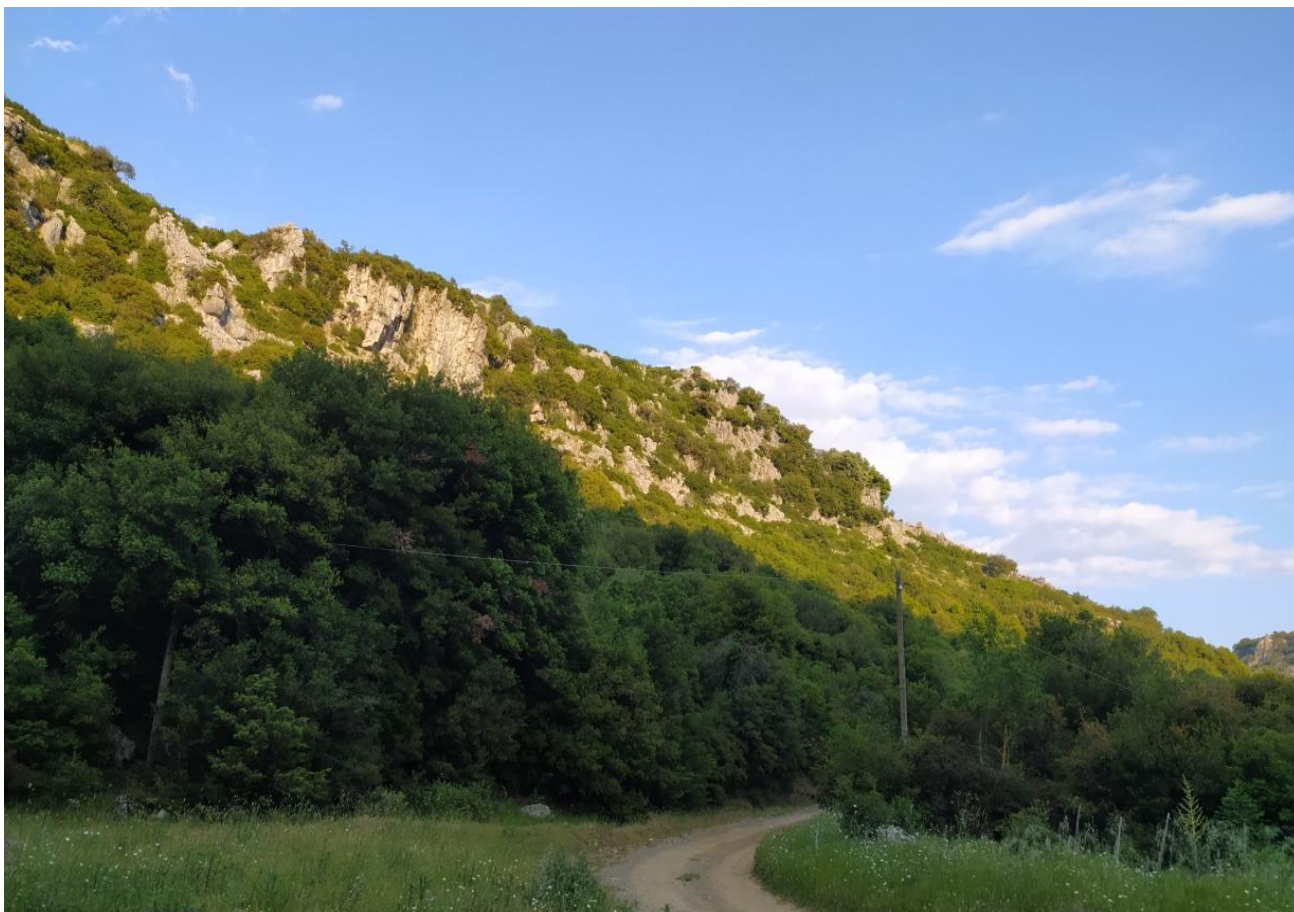
Στην περίπτωση αυτή είναι πιθανόν η πόλη έχοντας από δυτικά την προστασία της απόκρημνης πλαγιάς να οριοθετείτε μεταξύ της ακρόπολης στα ανατολικά, των δύο ράχων βόρεια και νότια. Μία τέτοια έκταση 96 στρεμμάτων συνολικά θα καταλάμβανε σύνολο της οχυρωμένης έκτασης, πόλης και ακρόπολης, στην περίπτωση αυτή. (Πηγή: *Οι Αρχαίες Αιτωλικές Οχυρώσεις- Τόμος Α, 1998 – Διδακτορική Διατριβή Αναστάσιου Κ. Πορτελάνου*)

3.4 Συμπεράσματα

Στην Ρίγανη έχουμε μία θέση με αρκετά σημαντικά ερείπια οχύρωσης και κτηρίων. Ένα από τα πιο σημαντικά δείγματα της περιοχής. Η μορφή της τειχοδομίας του είναι χαρακτηριστική. Εδώ έχουμε ένα καλό δείγμα πολυγωνικής κατασκευής που πλησιάζει προς το κυκλώπειο, ένα σύστημα που συναντάμε στην περιοχή αυτή (Πετρώνα, Μαρανέλι κ.α.). Η κατασκευή των οχυρώσεων παρουσιάζει πολλές ομοιότητες στη μορφή με αυτή των εσωτερικών κτισμάτων, γεγονός που φανερώνει μία αντίστοιχη περίοδο κατασκευής. Οι κατασκευές της πόλης είναι από τις καλύτερα σωζόμενες στην περιοχή. Οι κατασκευές κοντά στην νοτιοανατολική οχύρωση, στο εσωτερικό της ακρόπολης με την μεγάλη αίθουσα πιθανά μαρτυρούν είτε την ύπαρξη δημοσίων κτισμάτων (π.χ. βουλευτηρίου), είτε την κατοικία κάποιου άρχοντα. Φάσεις στην κατασκευή του κτηρίου δεν είναι εύκολα διακριτές. Πρόκειται για μία σημαντικά οχυρωμένη μικρή πόλη ανάμεσα στα υψώματα του Βάλτου, η οποία απέχει 5.5-6.0 χλμ. από την δυτική όχθη του Αχελώου.

3.5 Αξιολόγηση Υφιστάμενης Κατάστασης

Δυστυχώς και σε αυτό το εξόχως σημαντικό, ιστορικό μνημείο δεν έχει γίνει καμία απολύτως ενέργεια ανάδειξης του. Η πρόσβαση σε αυτό είναι αδύνατη, καθώς η επικρατεί ιδιαίτερα πυκνή βλάστηση, ενώ παράλληλα παρατηρείται παντελής απουσία σχετικής σήμανσης. Αν και απέχει μικρή απόσταση από τον οικισμό Ρίγανης, δεν είναι διακριτό από τους επισκέπτες λόγω της πυκνής βλάστησης, που το καλύπτει αλλά και εξαιτίας του γεγονότος, ότι δεν είναι ευρύτερα γνωστό ως αρχαιολογικό μνημείο.

Εικόνα 3.4. Οδός πρόσβασης στην παρυφή του Κάστρου Ρίγανης

3.6 Προτάσεις Τεχνικών Παρεμβάσεων

Στόχος των τεχνικών παρεμβάσεων είναι η προβολή και η γνωστοποίηση της ύπαρξης του μνημείου με σκοπό την ανάδειξη της ιστορικής του αξίας. Συγκεκριμένα προτείνονται:

- Διάπλυνση, όπου απαιτείται και ασφαλτόστρωση ή τσιμεντόστρωση του δρόμου από Ε.Ο. Χαλκιόπουλου – Βίνιανης έως τον Οικισμό Ρίγανης, συνολικού μήκους 2,5 χλμ με σκοπό την καλύτερη πρόσβαση των οχημάτων
- Τοποθέτηση σήμανσης με χιλιομετρικές αποστάσεις για την κατεύθυνση από το κύριο οδικό δίκτυο της περιοχής προς τον αρχαιολογικό χώρο.

- Διάνοιξη μονοπατιού ανάβασης πεζών στο κάστρο λαμβάνοντας τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας (κιγκλιδώματα, σήμανση, φωτισμός μονοπατιού κλπ).
- Επαναληπτικός καθαρισμός της πυκνής βλάστησης εξωτερικά και περιμετρικά του κάστρου ώστε να αναδειχθούν τα αρχαία τείχη.
- Καθαρισμός της βλάστησης εσωτερικά του κάστρου ώστε να καταστεί επισκέψιμο.
- Φωτισμός των αρχαίων τειχών εξωτερικά κάνοντας χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων.
- Δημιουργία τουριστικού περιπτέρου πληροφόρησης και ενημέρωσης στην παρυφή του κάστρου, στο σημείο προσέλευσης των επισκεπτών, διαστάσεων 3,10x2,10x2,55μ. Ο συγκεκριμένος χώρος θα μπορεί να φιλοξενήσει υπάλληλο για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών με δυνατότητα διάδρασης του κοινού εξωτερικά μέσω αδιάβροχης, αντιβανδαλικής ultra high brightness οθόνης αφής, διασφαλίζοντας την απρόσκοπτη εξυπηρέτησή τους.

Φυσικά όλες οι παραπάνω προτεινόμενες τεχνικές παρεμβάσεις, θα πρέπει να γίνουν κατόπιν έγκρισης της αρμόδιας αρχαιολογικής υπηρεσίας. Το εκτιμώμενο κόστος των παραπάνω επεμβάσεων υπολογίζεται στο ποσό των 100.000€.

4. ΓΕΦΥΡΑ ΤΗΣ ΤΑΤΑΡΝΑΣ

4.1 Γεωγραφικά Στοιχεία

Η γέφυρα της Τατάρνας βρίσκεται στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και πιο συγκεκριμένα στην επαρχία Βάλτου της περιφερειακής ενότητας Αιτωλοακαρνανίας. Ενώνει τις περιφερειακές ενότητες Αιτωλοακαρνανίας και Ευρυτανίας και δημιουργήθηκε μετά από την κατασκευή της τεχνητής λίμνης των Κρεμαστών.

Εικόνα 4.1 Χάρτης ευρύτερης περιοχής (QGIS ~ Λώλος Γ.)

Γεωγραφική Ενότητα: **ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ**

Περιφέρεια: **Δυτικής Ελλάδας**

Περιφερειακή Ενότητα: **ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ**

Δήμος: **ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ**

Δημοτική Ενότητα: **ΙΝΑΧΟΥ**

Έδρα Δήμου: **Αμφιλοχία**

Νομός: **ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ**

Υψόμετρο: **300 μέτρα**

Συντεταγμένες: **38° 58' 13.8" N, 21° 29' 29.04" E**

4.2 Ιστορικά στοιχεία της περιοχής

Το όνομα Τατάρνα ή ορθότερα Τετάρνα έχει ρίζα βλάχικη, όπως πολλά τοπωνύμια και όροι της ποιμενικής ζωής στην ευρύτερη περιοχή. Σημαίνει – χωρίς να είναι και βέβαιο «τόπο συγκεντρώσεως πολλών ανθρώπων ή ζώων». Σημαίνει πολλούς ή πολλά μαζί. Στα σερβοκροατικά σημαίνει τόπος με “πλούσια βλάστηση”.

➤ Μοναστήρι της Τατάρνας

Το μοναστήρι της Τατάρνας είναι από τα πιο ιστορικά μοναστήρια της Στερεάς Ελλάδας. Το παλιό ιστορικό μοναστήρι δεν υπάρχει πια, όπως και η παλιά γέφυρα. Κατέρρευσε (το 1963) μετά από τους σεισμούς, που επακολούθησαν την κατασκευή του φράγματος των Κρεμαστών και την δημιουργία της τεχνητής λίμνης των Κρεμαστών. Για πρώτη φορά συναντάμε το όνομα Τατάρνα το 1556 στο ιδρυτικό του μοναστηριού από τον ιδρυτή του μοναχό Δαβίδ. Ο Καισάριος Δαπόντες (1713-1784) αναφέρει το μοναστήρι σ’ ένα στιχούργημά του.

*“Ακούω κατά τ’ Ἄγραφα εἰς τὴν τοῦ Φαναρίου
ἐπισκοπὴν, ἀντάμα δε καὶ τοῦ Νεοχωρίου,
Τατάρνα μοναστήριον εἶναι τῆς Παναγίας
παρόμοιον ὡς τα λοιπὰ εἰς τὰς θαυματουργίας...”*

Στο μοναστήρι της Τατάρνας το 1601, οργανώθηκε η πρώτη επαναστατική κίνηση κατά των Τούρκων, από το μητροπολίτη Λαρίσης και Τρικάλων Διονύσιο το φιλόσοφο. Δεν είναι τυχαίο ότι το παλαιό μοναστήρι κάηκε από τους Τούρκους πολλές φορές. Το 1784, το 1811, το 1821 αμέσως μετά τη μάχη της Τατάρνας και τέλος το 1823 ο Μουσταφά Πασάς της Σκόνδρας, αφού φιλοξενήθηκε πρώτα, φεύγοντας το έκαψε ολοσχερώς. (Πηγή: www.in-karpenisi.gr)

Εικόνα 4.2 Παλαιό Μοναστήρι Τατάρνας(Πηγή: www.anexitilo.net)

➤ Μάχη της Τατάρνας

Παραμονές της επανάστασης στη Αγία Μαύρα (Λευκάδα), και στην οικία του ποιητή Γιάννη Ζαμπέλου στις 20-02-1821 ο Οδυσσέας Ανδρούτσος ανέλαβε μαζί με άλλους καπεταναίους να κυρήξει την επανάσταση στη Ρούμελη, με σκοπό να εμποδίσει το πέρασμα των τουρκικών στρατευμάτων προς την Πελοπόννησο.

Εικόνα 4.3 Επιγραφή για την Μάχη της Τατάρνας

Στις 21 Μαρτίου κατευθύνθηκε για το μοναστήρι της Τατάρνας με μικρή ομάδα ενόπλων που είχε συγκεντρώσει στη διαδρομή του απ' το Βάλτο. Εκεί πληροφορήθηκε ότι την επόμενη μέρα στις 22 Μαρτίου, θα περνούσε από το γεφύρι της Τατάρνας για το Μεσολόγγι ο τουρκαρβανίτης Χασάμπτης Γκέκας με ασκέρι 70 ενόπλων, ως συνοδός μεγάλης χρηματαποστολής. Έχοντας ενίσχυση του γενναίου ηγούμενου του μοναστηριού, Κυπριανού με 10 μοναχούς περίπου, ο Ανδρούτσος στήνοντας μια καλομελετημένη ενέδρα τοποθέτησε έγκαιρα και κατάλληλα τα παλικάρια του στο πέρασμα του γεφυριού, έτσι ώστε προτού φτάσουν στο γεφύρι οι τουρκαρβανίτες να βρεθούν βαλλόμενοι ανάμεσα σε διπλά πυρά. Οι Αρβανίτες στην αναπάντεχη αυτή ενέδρα τα έχασαν και γι' αυτό η άμυνά τους κάμφθηκε αμέσως. Με τους πρώτους πυροβολισμούς έπεσαν αρκετοί νεκροί, οι ελάχιστοι που απόμειναν, αναγκάστηκαν να παραδοθούν άνευ όρων, ζητώντας έλεος από τον Ανδρούτσο για τη ζωή τους. Αμέσως μετά τη μάχη το Μοναστήρι κάηκε.

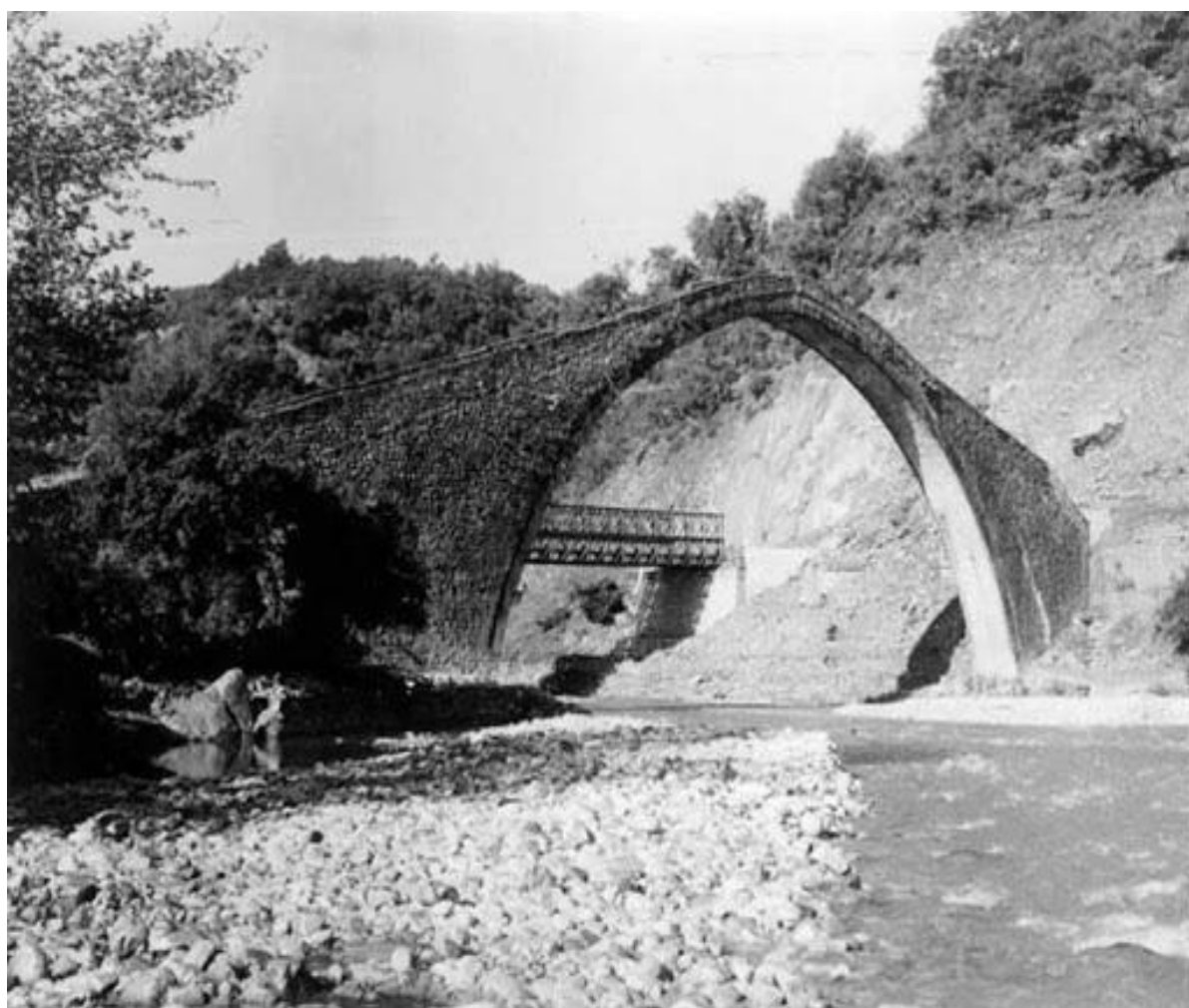
Το καινούργιο μοναστήρι άρχισε να κτίζεται το 1970, σε απόσταση 500μ. νοτιανατολικά από το παλαιό. Σήμερα υπάρχουν πενιχρά λείψανα του μοναστηριού του 1556 στην θέση Παλιομονάστηρο, ενώ κοντά σ' εκείνη του κτίσματος του 1841 έχει ανεγερθεί το Κάθισμα του Αγίου Σάββα. (Πηγή: www.antroni.gr)

➤ Παλαιά Γέφυρα της Τατάρνας

Η παλαιά Γέφυρα Τατάρνας ήταν μια μονοκάμαρη γέφυρα στον Αχελώο με μεγάλο άνοιγμα, που το ένα της άκρο πατούσε στο Βάλτο Αιτωλοακαρνανίας και το άλλο στην Ευρυτανία. Η τεχνική της κατασκευής της ήταν πραγματικά αξιοθαύμαστη. Πότε ακριβώς κατασκευάστηκε η γέφυρα είναι άγνωστο. Πιθανότατα κτίστηκε στα μέσα του 17ου αιώνα από πρωτομάστορες της περιοχής.

Δίπλα ακριβώς από τη γέφυρα ήταν η μεγαλύτερη πηγή του Αχελώου, γνωστή ως Μαρδάχα. Το καλοκαίρι ελάχιστο νερό έφτανε από τα ορεινά της Πίνδου. Ο κύριος όγκος του νερού πήγαζε από τη Μαρδάχα.

Εκεί στο Μοναστήρι είχε μετόχι και ναό έπ' ονόματι της Αγίας Παρασκευής. (Εκεί γινόταν τον Σεπτέμβριο το μεγάλο πανηγύρι τής Τατάρνας. Ήταν η μεγαλύτερη εμποροζωοπανήγυρη της Δυτικής Στερεάς. (Πηγή: agrinionews.gr)

Εικόνα 4.4 Η παλαιά μονοκάμαρη γέφυρα της Τατάρνας(Πηγή: www.mygreekheart.com)

4.3 Περιβαλλοντικά Στοιχεία

➤ Τεχνητή Λίμνη Κρεμαστών

Η τεχνητή λίμνη Κρεμαστών δημιουργήθηκε στο συναπάντημα τεσσάρων μεγάλων ποταμών και χαρακτηρίζεται από τα όμορφα τοπία που δημιουργεί η γεωλογική ταυτότητα της περιοχής στις όχθες της. Η λίμνη Κρεμαστών είναι η μεγαλύτερη τεχνητή λίμνη της Ελλάδος και βρίσκεται στα σύνορα των νομών Αιτωλοακαρνανίας και Ευρυτανίας. Δημιουργήθηκε με την κατασκευή του φράγματος των Κρεμαστών το 1966, σε μια περιοχή όπου συνέρρεαν οι ποταμοί Αχελώος, Αγραφιώτης, Ταυρωπός και Τρικεριώτης. Στα βόρεια της καταλήγει ο Αχελώος ερχόμενος από τη Πίνδο, ενώ οι άλλοι τρεις ποταμοί καταλήγουν από τα ανατολικά κατεβαίνοντας από τα βουνά της Ευρυτανίας. Το μέγεθος της είναι κοντά στα 77,5 τ.χλμ., η ακτογραμμή φτάνει τα 90 χλμ. και βρίσκεται σε υψόμετρο 282 μέτρων. Η χωρητικότητα της λίμνης είναι 4.750.000.000 κ.μ. νερού, μαζεύοντας τα νερά μιας τεράστιας λεκάνης απορροής, με επιφάνεια 3.500 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Το φράγμα, που βρίσκεται στα νότια της λίμνης κοντά στα Κρεμαστά Συκιάς και κάτω από τον λόφο Ψωριάρικο, είναι ένα από τα μεγαλύτερα γεωφράγματα της Ευρώπης με ύψος 160 μέτρων, μήκος 457 μέτρων και πλάτος στη βάση 670 μ.

Στη βάση τους φράγματος βρίσκεται ο Υδροηλεκτρικός Σταθμός Κρεμαστών, ο οποίος εξασφαλίζει μεγάλες ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς τα νερά της λίμνης οδηγούνται μέσω τεσσάρων αγωγών (με ισχύ 109 MW ο καθένας) σε τέσσερις υδροστρόβιλου.

Εικόνα 4.5 Η Τεχνητή Λίμνη των Κρεμαστών (Πηγή: www.naturagraeca.com)

Η ιστορία της λίμνης έχει συνδεθεί και με ένα μικρό ξεριζωμό, καθώς πίσω στη δεκαετία του '60, πολλοί κάτοικοι της περιοχής αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν άρδην τα χωριά τους που κατακλύστηκαν. Συνολικά πάνω από 15 χωριά και οικισμοί χάθηκαν, όπως ο Άγιος Βασίλης, τα Σίδερα, ο Μαυριάς, η Επισκοπή, και μαζί τους το βυζαντινό μοναστήρι της Επισκοπής του 8ου αιώνα, το γεφύρι του Μανώλη που για περισσότερα από 400 χρόνια συνέδεε τις δύο όχθες του ποταμού Αγραφιώτη και η πηγή της Μαρδάχας, η μοναδική πηγή του Αχελώου κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Γύρω από τη λίμνη απλώνεται η μακία βλάστηση, με κυρίαρχα είδη το πουρνάρι, το φιλλύκι, την κουμαριά, τον φράξο, τον κράταιγο και την κουτσουπιά, ενώ από τα μεγάλα δέντρα συναντάει κανείς διάφορες βελανιδιές, λίγες καστανιές, σφενδάμια και πλατάνια. (Πηγές: www.naturagraeca.com , el.wikipedia.org)

4.4 Νέα Γέφυρα της Τατάρνας

Η νέα γέφυρα της Τατάρνας είναι μία σύγχρονη γέφυρα πάνω από την τεχνητή Λίμνη των Κρεμαστών και συνδέει την επαρχία Βάλτου με τον νομό Ευρυτανίας. Η κατασκευή της πρωτοποριακής αυτής γέφυρας ξεκίνησε το 1965 και ολοκληρώθηκε το 1970.

Είναι η πρώτη γέφυρα στην Ελλάδα που κατασκευάστηκε με τη μέθοδο της εν προβόλω δομήσεως, δηλαδή η τμηματική κατασκευή του κυρίως σώματος ξεκινούσε από τα μεσόβαθρα στήριξης (υποστυλώματα) και καθώς εξελισσόταν, το συγκεκριμένο τμήμα βρισκόταν κατά την κατεύθυνση κατασκευής του "στον αέρα".

Μελετητής της ήταν ο Πολιτικός Μηχανικός Αρίσταρχος Οικονόμου (Μελετητής του Πύργου των Αθηνών, του Πύργου του Πειραιά, του Αρείου Πάγου κ.α.), Καθηγητής Στατικής και Δυναμικής από το 1976 στο τμήμα Πολιτικών Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής Πανεπιστημίου Πατρών, και το έργο του κατέκτησε τέσσερα παγκόσμια ρεκόρ και διεθνή βραβεία. (Πηγή: www.evrytanika.gr)

A. Γενικά Στοιχεία του Έργου

- 1. Κύριος Έργου:** ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ
- 2. Προϊσταμένη Υπηρεσία:** ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ δια του κ. Κωνσταντίνου Καρύδα, Ταξιάρχου και Γενικού Γραμματέως Δημοσίων Έργων
- 3. Αναθέτουσα Υπηρεσία:** ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΕΡΓΩΝ (Γ)/ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΟΔΟΠΟΙΪΑΣ (Γ3)/ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΟΔΩΝ
- 4. Διοίκησης Έργου:** ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΟΔΟΠΟΙΪΑΣ (Γ3)/ΤΜΗΜΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (Γ3γ)/ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΡΓΩΝ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΩΝ ΓΕΦΥΡΩΝ
- 5. Ανωτέρα Εποπτεία:** ΤΜΗΜΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (Γ3γ)/ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΡΓΩΝ ΒΑΣΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

6. Σύνταξη Στατικής Μελέτης: ΤΕΧΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

7. Επιβλέπουσα Υπηρεσία: ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΔΟΠΟΪΑΣ (Γ3)/ΤΜΗΜΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (Γ3γ)/ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΡΓΩΝ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΩΝ ΓΕΦΥΡΩΝ δια του κ. Ελευθερίου Σκουρτσή, Πολιτικού Μηχανικού

8. Κατασκευή: ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΔΩΝ ΚΑΙ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΩΝ

9. Παροχή Συστημάτων Προεντάσεως της Γεφύρας και των φορέων δια την Εκτέλεση της προβολοδομήσεως: ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ DYWIDAG

10. Παροχή και τοποθέτησις Αρμών Οδοστρώματος και Εφεδράνων της Γεφύρας: ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΗΗ

11. Περίοδος Κατασκευής: 1968 – Σεπτέμβριος 1970

12. Χρηματοδότηση: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

B. Ειδικά Στοιχεία του Έργου

1. Συνολικό Μήκος Γεφυρώσεως: 443,50 μ. (1 άνοιγμα × 97,00 μ. + 1 άνοιγμα × 196,00 μ. + 1 άνοιγμα × 150,50 μ.)

2. Σύστημα Κατασκευής: Δόμηση εν προβόλω με φορείον σκυροδετήσεως. Εσωτερικώς φέρει τοίχους ακαμψίας με ανθρωποθυρίδα διελεύσεως για τη διευκόλυνση της Επιθεωρήσεως της Γεφύρας.

3. Συστήματα Αναχαιτήσεως της Γεφύρας: Στηθαία με ορθοστάτας εκ σιδήρου και σωλήνες επίσης εκ σιδήρου όπως όριζαν οι Προδιαγραφές Στηθαίων Γεφυρών του 1970. Στα στηθαία είναι ενσωματωμένα και τα φωτιστικά σώματα της Γεφύρας.

4. Παγκόσμια Ρεκόρ του Έργου:

α) 1ον Παγκόσμιον Ρεκόρ: Η καμπυλότης εν κατόψει του 1ου ανοίγματος της Γεφύρας

β) 1ον Παγκόσμιον Ρεκόρ: Ο μονόπλευρος πρόβολός της μήκους 52,50 μ.

γ) 2ον Παγκόσμιον Ρεκόρ: Το Κεντρικόν Άνοιγμα μήκους 196,00 μ.

δ) 4ον Παγκόσμιον Ρεκόρ: Το Ακραίον Άνοιγμα μήκους 150,50 μ.

(Πηγή: urbanspeleology.blogspot.com)

Γ. Ιστορικά Στοιχεία του Έργου

Η μορφολογία του εδάφους οδήγησε στην κατασκευή υπερμεγέθους μεσαίου ανοίγματος μήκους 196 μέτρων όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα. Οι θέσεις εδράσεως των δύο μεσαίων βάθρων της Γέφυρας προέκυψαν μονοσήμαντα από την μορφή του εδάφους και εξαιτίας των εδαφικών παραμορφώσεων στις γύρω από αυτά περιοχές.

Το τρίτο άνοιγμα της γέφυρας προβλέπονταν αρχικά να διασπαστεί σε δύο ανοίγματα μήκους 98 και 50 μέτρων με ένα ενδιάμεσο βάθρο ύψους 52 μέτρων. Η κατασκευή του βάθρου αυτού ωστόσο κατέστη αδύνατη λόγω της ταχείας ανόδου του νερού της τεχνητής λίμνης η οποία πραγματοποιήθηκε μετά την έναρξη του φράγματος των Κρεμαστών.

Μετά την διαπίστωση αυτή και ενώ είχαν κατασκευαστεί τα δύο κεντρικά βάθρα της γέφυρας, εκλήθη ο Μελετητής κ. Αρίσταρχος Οικονόμου για να βρεί μία λύση που αφενός τα δύο κεντρικά βάθρα θα χρησιμοποιούνταν και αφετέρω το προαναφερθέν βάθρο ύψους 52 μέτρα δεν θα κατασκευαζόταν.

Το πρόβλημα ύστερα από πολλές προτάσεις και από εκτεταμένη μελέτη λύθηκε προτείνοντας δύο προβόλους εκατέρωθεν της προβλεπόμενης θέσης του ενδιάμεσου βάθρου ύψους 52 μέτρων που δεν κατασκευάστηκε στην θέση F όπως δείχνει η παρακάτω εικόνα.

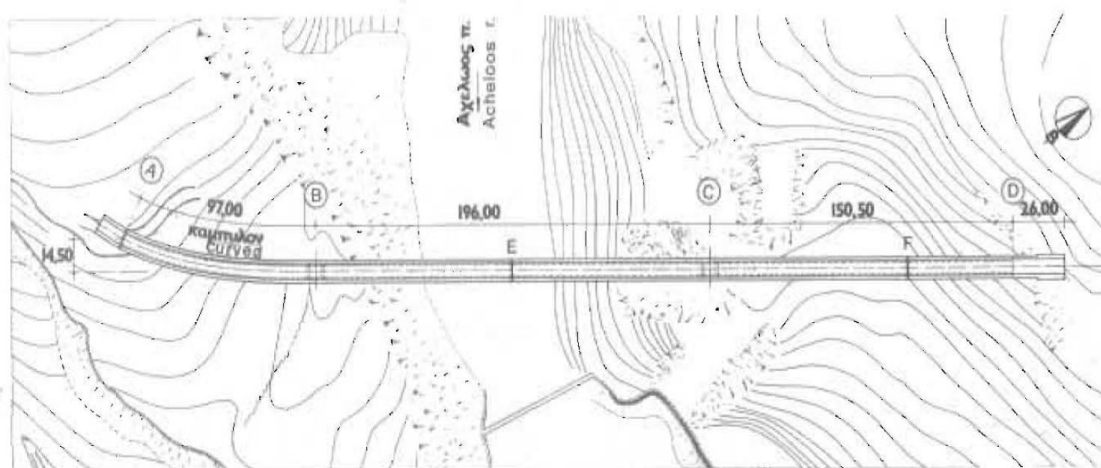
Δ. Γεωμετρικά και Στατικά Στοιχεία του Έργου

Το συνολικό μήκος της γέφυρας είναι 500 μέτρα περίπου συμπεριλαμβανομένων και των ακροβάθρων. Συντίθεται από τρία ανοίγματα μήκους 97 μέτρων το πρώτο, 196 μέτρα το δεύτερο(μεσαίο) και 150,5 μέτρων το τρίτο. Το πρώτο άνοιγμα είναι κατά το μεγαλύτερο του μέρος καμπύλο εν κατόψει.

Τα ιδιαίτερα στατικά χαρακτηριστικά της γέφυρας είναι :

- Η δίδυμη μορφή των κεντρικών βάθρων Β και C, η οποία εξασφαλίζει την απαραίτητη δυσκαμψία όχι μόνο κατά το στάδιο της χρησιμοποίησης της αλλά και κατά το στάδιο της κατασκευής της.
- Ο πρόβολος FD, ο οποίος πακτώνεται σε απόκρημνη πλαγιά του εδάφους και προβάλλει κατά 52,5 μέτρα κατέχοντας εκείνη την εποχή την πρώτη θέση παγκοσμίως
- Το ακρόβαθρον D επί του οποίου πακτώνεται ο πρόβολος FD, το οποίο για να εξασφαλιστεί η ισορροπία όλου του στατικού συστήματος διαμορφώθηκε με κιβωτοειδή διατομή με εσωτερικά διαχωρίσματα και στο πίσω μέρος του γεμίστηκε με αμμοχάλικο ώστε να διαμορφωθεί κατάλληλο αντίβαρο.Επίσης με αυτόν τον τρόπο επιτράπηκε η πάκτωση του ακρόβαθρου D στον βράχο μέσω κατάλληλων αγκυρώσεων.

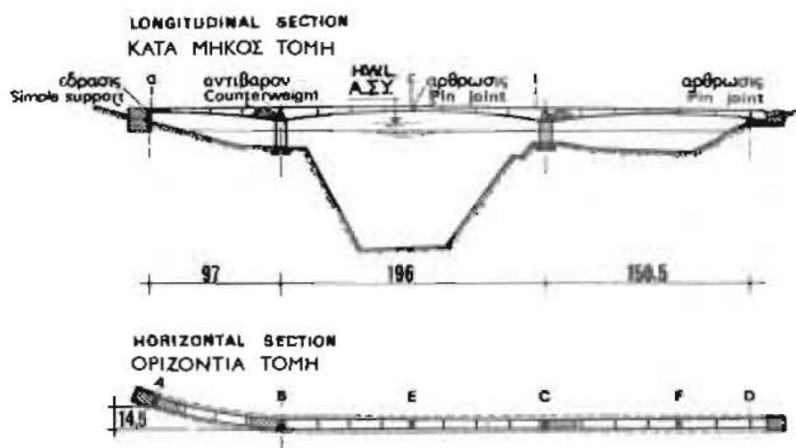
- Το καμπύλο άνοιγμα AB, το οποίο λόγω της απόκλισης κατά 14.5 μέτρα από την ευθεία που ορίζει τον άξονα της γέφυρας κατατάσσει αυτήν την εποχή εκείνη πρώτη μεταξύ των γεφυρών οι οποίες κατασκευάστηκαν με την μέθοδο της εν προβόλω δόμησης.
- Το μεσαίο άνοιγμα των 196,0 μέτρων, το οποίο κατατάσσεται την εποχή εκείνη ως το δεύτερο μεγαλύτερο διεθνώς.
- Το τρίτο άνοιγμα των 155,0 μέτρων το οποίο κατατάσσεται την εποχή εκείνη ως το τέταρτο μεγαλύτερο διεθνώς.
- Οι πρωτοπόρες αρθρώσεις E και F στα μέσα των ανοιγμάτων BC και CD. Οι αρθρώσεις αυτές έχουν το χαρακτηριστικό να μεταβιβάζουν μόνο τέμνουσες δυνάμεις και ροπές στρέψης
- Η μεταβαλλόμενη κιβωτοειδής διατομή του φορέως
(Πηγές: Οικονόμου, Αρίσταρχος. 1980. *Η Στατική Των Κατασκευών*, Μέρος Α
Οικονόμου, Αρίσταρχος. 1980. *Η Στατική Των Κατασκευών*, Μέρος Γ
Τεχνικά Χρονικά. Απρίλιος 1971 *Η Γέφυρα της Τατάρνας*,
el.wikipedia.org)

Σχ. 2 : Τοπογραφικών και κάτοπτρις της γέφυρας

Fig. 2

Εικόνα 4.6 Τοπογραφική αποτύπωση της Νέας Γέφυρας της Τατάρνας

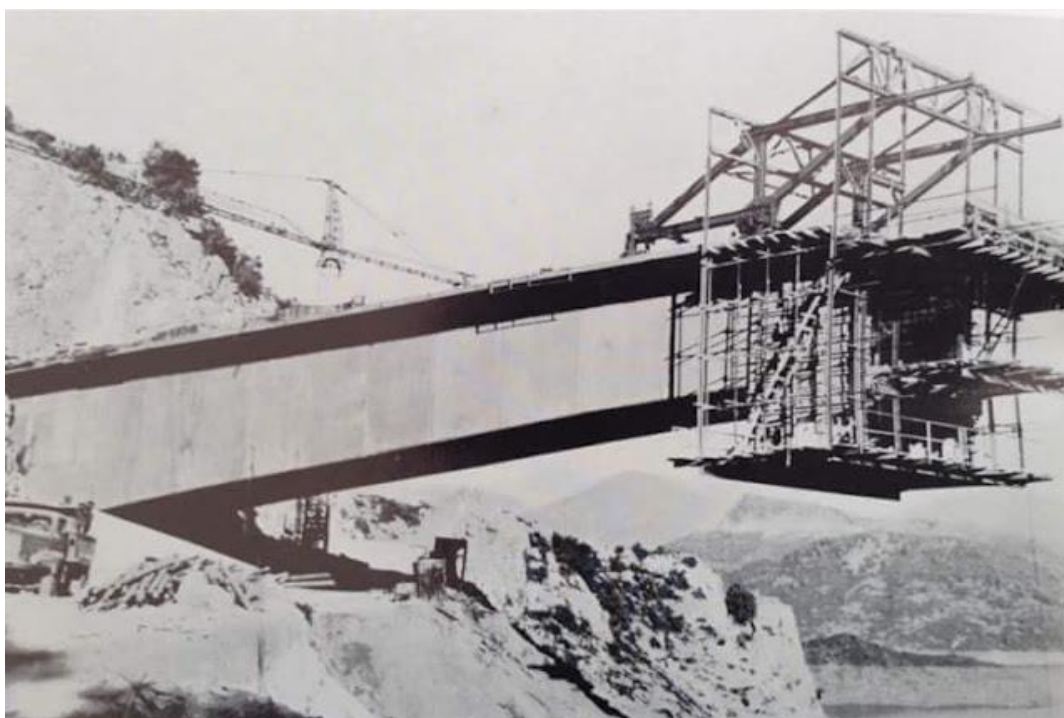
Σχ. 3 : Κατά μήκος και οριζοντία τομή της γέφυρας

Fig. 3

Εικόνα 4.7 Τομές της νέας γέφυρας της Τατάρνας

Εικόνα 4.8 Νέα Γέφυρα της Τατάρνας – κατασκευή του καμπύλου τμήματος ΑΒ
(Πηγή: Οικονόμου, Αρίσταρχος. 1980. *Η Στατική Των Κατασκευών* , Μέρος Α)

Εικόνα 4.9 Νέα Γέφυρα της Τατάρνας – κατασκευή του προβόλου FD
(Πηγή: Οικονόμου, Αρίσταρχος. 1980. *Η Στατική Των Κατασκευών* , Μέρος Α)

Ε. Υφιστάμενη Κατάσταση της Γέφυρας

Η περιοχή γύρω από τη γέφυρα όπως και σχεδόν όλα τα χωριά του ορεινού Βάλτου παραμένει αναξιοποίητη. Η γέφυρα ωστόσο είναι καλά διατηρημένη και πρόσφατα φωταγωγήθηκε δίνοντας μια αίγλη και μια επιβλητικότητα στο τεχνικό έργο. Το οδικό δίκτυο που οδηγεί στην περιοχή της γέφυρας είναι αρκετά προβληματικό και χρήζει συντήρησης.

Εικόνες 4.10 & 4.11 Υφιστάμενη κατάσταση της γέφυρα της Τατάρνας

4.5 Προτάσεις Τεχνικών Παρεμβάσεων

Η περιοχή γύρω από την γέφυρα όσον αφορά τα ιστορικά στοιχεία, την φυσική ομορφιά καθώς και τις τεχνικές λεπτομέρειες και πρωτοτυπίες της γέφυρας έχει πολλά να προσφέρει στον μελλοντικό ταξιδιώτη.

Στόχος των τεχνικών παρεμβάσεων είναι η ανάδειξη της ιστορικής, περιβαλλοντικής και τεχνικής αξίας της συγκεκριμένης περιοχής.

Πιο συγκεκριμένα προτείνονται:

- Κατασκευή πλωτής ή σταθερής προβλήτας σε κοντινή απόσταση από την γέφυρα της Τατάρνας. Η κατασκευή της προβλήτας προτείνεται να γίνει σε έναν από τους φυσικούς κόλπους στην περιοχή που φαίνεται στον χάρτη παρακάτω.

Η κατασκευή της προβλήτας είναι απαραίτητη για την οργάνωση ολιγόορων ταξιδιών και περιηγήσεων με πλωτά μέσα (βάρκες, κλπ) για την ανάδειξη του φυσικού κάλλους της τεχνητής λίμνης στους ταξιδιώτες. Επίσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την μετακίνηση ανθρώπων και αγαθών προς την υπάρχουσα προβλήτα του Αγίου Βασιλείου στην Αιτωλοακαρνανία καθώς και στην προβλήτα του Παλαιοχωρίου στην Ευρυτανία.

Εικόνα 4.12 Προτεινόμενη θέση της προβλήτας δίπλα από την γέφυρα της Τατάρνας
(QGIS ~ Λώλος Γ.)

Κοστολόγηση της πρότασης:

- Δημιουργία ασφαλτοστρωμένης οδού πλάτους τουλάχιστον 6,50 μ. και μήκους περίπου 250 μ.(Μελέτη και κατασκευή) →50.000 ΕΥΡΩ
- 1^η περίπτωση: κατασκευή σταθερής προβλήτας πλάτους 10 μέτρων → 300.000 ΕΥΡΩ
- 2^η περίπτωση: κατασκευή πλωτής προβλήτας πλάτους 10 μέτρων →120.000 ΕΥΡΩ
- Φωτισμός και μηχανολογικός εξοπλισμός του έργου→ 50.000 ΕΥΡΩ

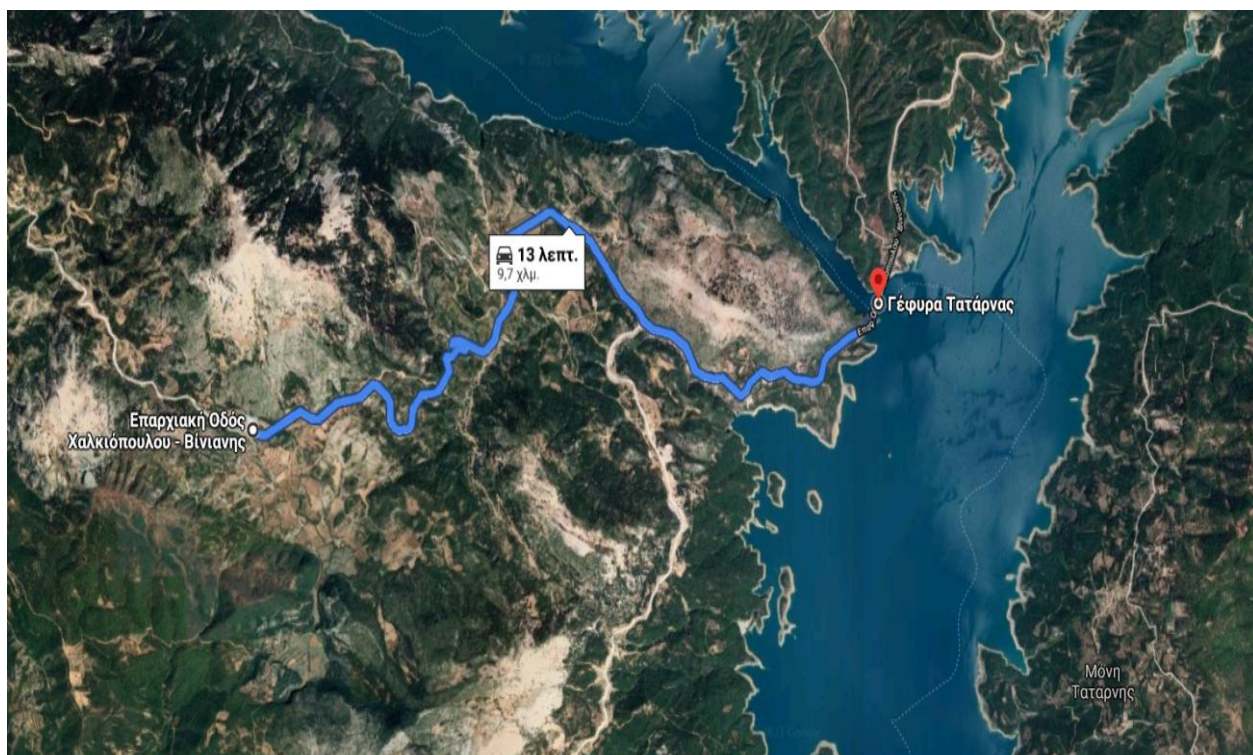
1^η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΠΡΟΒΛΗΤΑΣ	
ΕΡΓΑΣΙΑ	ΚΟΣΤΟΣ (€)
ΟΔΟΠΟΙΙΑ	50000
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΒΛΗΤΑΣ	300000
ΦΩΤΙΣΜΟΣ/ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	50000
ΑΠΡΟΟΠΤΑ	50000
ΣΥΝΟΛΟ	450.000

2^η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΛΩΤΗΣ ΠΡΟΒΛΗΤΑΣ	
ΕΡΓΑΣΙΑ	ΚΟΣΤΟΣ(€)
ΟΔΟΠΟΙΙΑ	50000
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΒΛΗΤΑΣ	120000
ΦΩΤΙΣΜΟΣ/ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	50000
ΑΠΡΟΟΠΤΑ	25000
ΣΥΝΟΛΟ	245.000

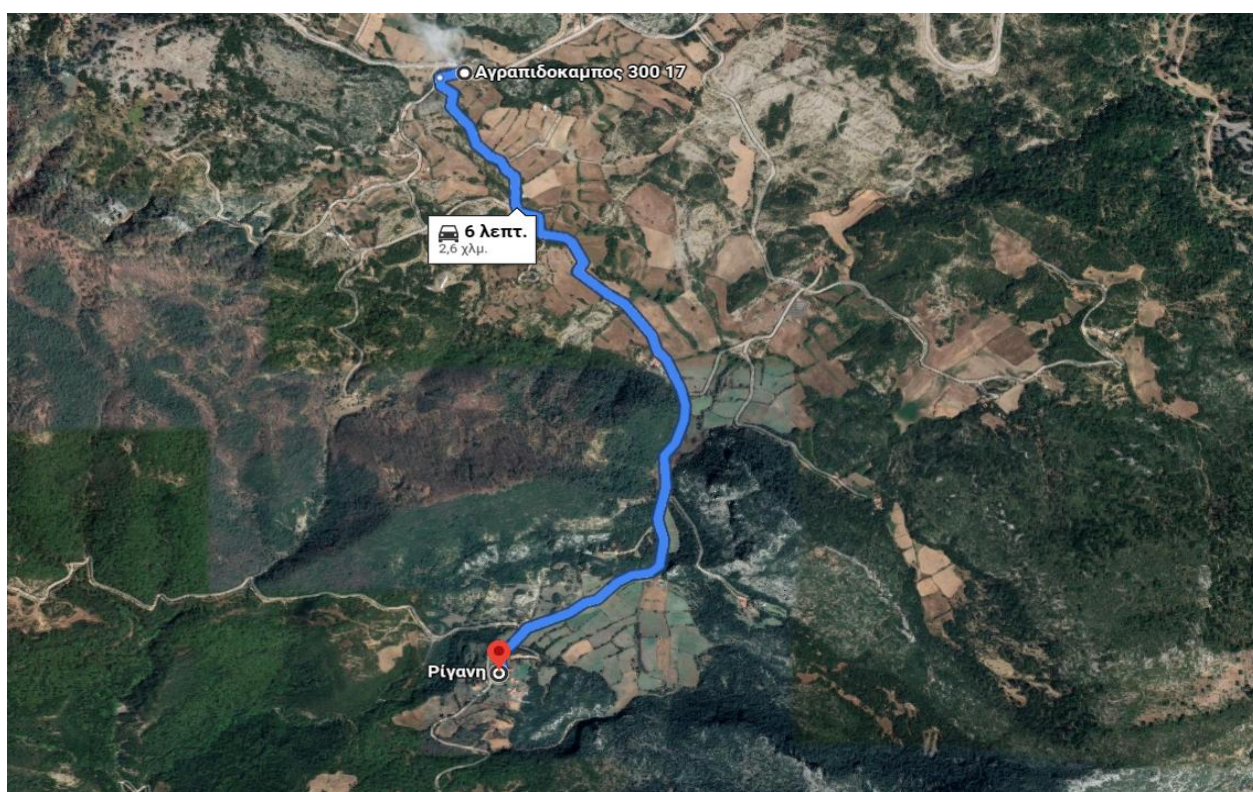
- Έργα οδικού δικτύου Επαρχιακής Οδού Χαλκιοπούλο-Βίνιανη προς Τρίκλινο και οικισμό Ρίγανης. Συντήρηση του ήδη υπάρχοντος ασφαλτοστρωμένου δρόμου από την γέφυρα Τατάρνας μέχρι την διασταύρωση που οδηγεί στον οικισμό της Ρίγανης.Ασφαλτόστρωση και διαπλάτυνση του στενού χωμάτινου δρόμου συνολικού μήκους 2,5 χλμ που οδηγεί στον οικισμό της Ρίγανης με σκοπό την εύκολη προσέλευση των οχημάτων και των τουριστικών λεωφορείων στην περιοχή του Κάστρου της Ρίγανης.

Κοστολόγηση της πρότασης:

ΕΡΓΑΣΙΑ	ΚΟΣΤΟΣ(€)
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ Ε.Ο. ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΒΙΝΙΑΝΗ	50000
ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΠΡΟΣ ΟΙΚ. ΡΙΓΑΝΗΣ	200000
ΑΠΡΟΟΠΤΑ	25000
ΣΥΝΟΛΟ	275.000

Εικόνα 4.13 Ο οδικός άξονας που οδηγεί στην διασταύρωση του οικισμού Ρίγανης
(Πηγή: maps.google.com)

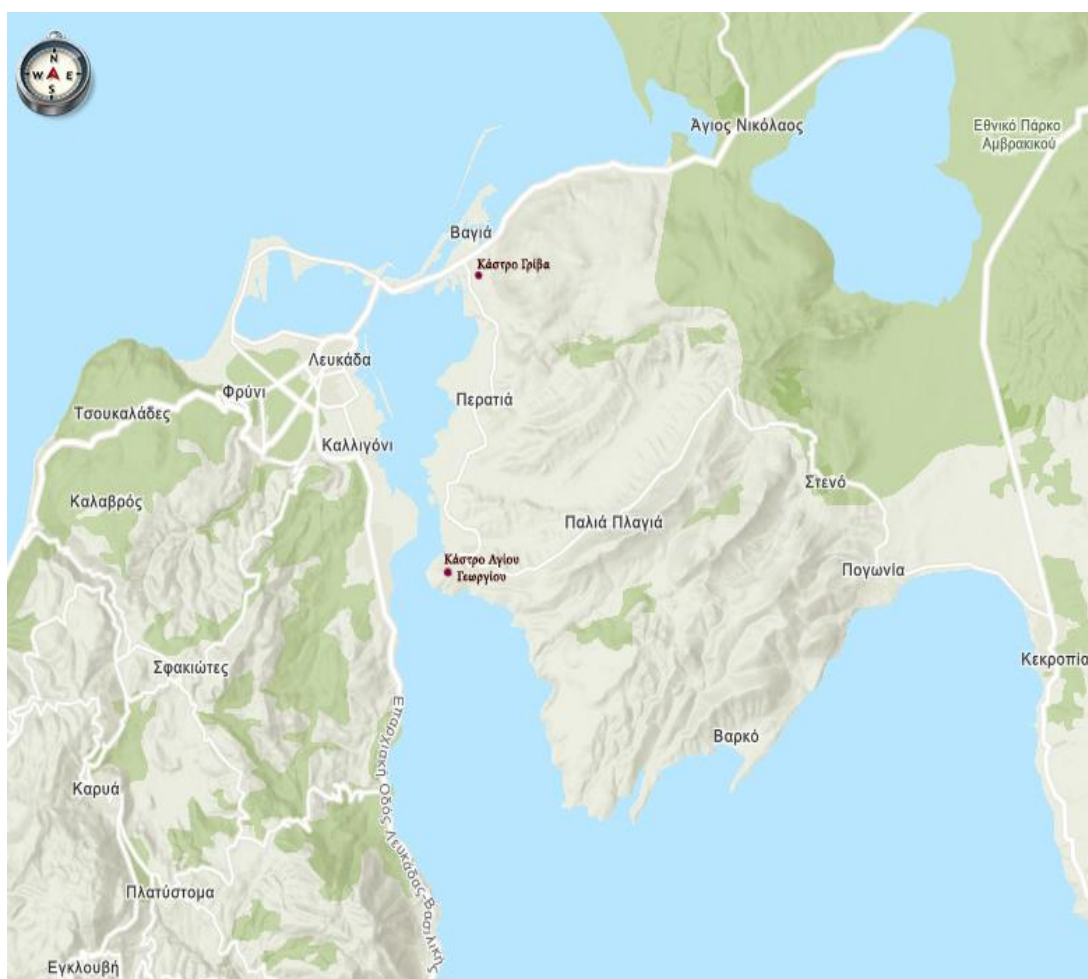

Εικόνα 4.14 Ο χωμάτινος δρόμος που περνάει από το κάστρο Ρίγανης
(Πηγή: maps.google.com)

5. ΚΑΣΤΡΟ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΛΑΓΙΑΣ

5.1 Γεωγραφικά Στοιχεία

Στην κορυφή ενός χαμηλού υψώματος, σε απόσταση λιγότερη από ένα χιλιόμετρο νοτιοδυτικά του οικισμού της Νέας Πλαγιάς Αιτωλοακαρνανίας και σε ίση περίπου απόσταση από τις ανατολικές ακτές της Λευκάδας, βρίσκεται το κάστρο του Αγίου Γεωργίου.

Εικόνα 5.1 Απόσπασμα χάρτη του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου (QGIS ~ Λώλος Γ.)

Γεωγραφική Ενότητα: **ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ**

Περιφέρεια: **Δυτικής Ελλάδας**

Περιφερειακή Ενότητα: **ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ**

Δήμος: ΑΚΤΙΟΥ-ΒΟΝΙΤΣΑΣ Δημοτική Ενότητα: ΠΑΛΑΙΡΟΥ, Τοπική Κοινότητα: Πλαγιάς

Έδρα Δήμου: ΒΟΝΙΤΣΑ

Νομός: **ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ** Υψόμετρο: 75 μέτρα

Συντεταγμένες: **38° 47' 44.06" N, 20° 44' 05.75" E**

Το κάστρο κατασκευάστηκε την ίδια περίοδο με το κάστρο Γρίβα Περατιάς και δεσπόζει με την παρουσία του στο νότιο - ανατολικό στόμιο του διαύλου Λευκάδας. Μαζί με το δίδυμό του, το οποίο χτίστηκε αντίστοιχα στο βόρειο – ανατολικό στόμιο του διαύλου, αποτελούσαν τμήμα των μεγάλων οχυρωματικών έργων που έγιναν την περίοδο αρχών του 19^{ου} αιώνα, από τον Αλή Πασά των Ιωαννίνων.

5.2 Ιστορικά Στοιχεία

Στις αρχές του 19ου αιώνα οι Ρωσοτουρκικές σχέσεις βρίσκονται για άλλη μια φορά στο ναδίρ. Η Πύλη αποφασίζει να ενσωματώσει στις εκτάσεις της και τις πρώην βενετικές κτήσεις.

Το 1806 απελευθερώνεται ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων, ο οποίος ορμώμενος από τη γενικότερη γεωπολιτική κατάσταση, σχεδιάζει την κατάληψη της Πάργας αλλά και του συνόλου των Επτανήσων, με σκοπό να ενισχύσει τη θέση του έναντι της Πύλης. Ο Αλή Πασάς, ταυτόχρονα με τη στρατολόγηση και εκπαίδευση πολυάριθμων στρατιωτικών δυνάμεων, αρχίζει και τη κατασκευή μεγάλων οχυρωματικών έργων στις δυτικές ακτογραμμές της Ακαρνανίας, απέναντι από τη Λευκάδα. Είναι η ίδια χρονιά που αρχίζει η κατασκευή των κάστρων του Αγίου Γεωργίου Πλαγιάς και του Γρίβα Περατιάς.

Ωστόσο η κατασκευή του κάστρου Αγίου Γεωργίου ολοκληρώθηκε με μεγάλη δυσκολία, αφού λόγω της κοντινής θέσης του από τις ακτές της Λευκάδας, δεχόταν συνεχώς πυρά από τα απέναντι εχθρικά κανόνια. Παρόλα αυτά, οι εργασίες ανέγερσης συνεχίστηκαν και ολοκληρώθηκαν σε ικανοποιητικό επίπεδο την Άνοιξη του 1807.

Όπως και τα υπόλοιπα οχυρωματικά έργα της ίδιας ιστορικής περιόδου που κατασκευάστηκαν στις ακτές της Ακαρνανίας, έτσι και το κάστρο του Αγίου Γεωργίου, σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε με τη συμβολή Γάλλων μηχανικών αλλά και την υποστήριξη του πυροβολικού τους υπό τις διαταγές του Γάλλου συνταγματάρχη Guillaume de Vaudoencourt. Σημαντική ήταν και η συμβολή του ταγματάρχη Νικόλαου Τσεσμελή (γνωστός και ως Χατζηνικόλας Παπάζογλου), του υπολοχαγού Poncetou και άλλων.

Λίγο αργότερα, στα μέσα του καλοκαιριού του 1807, με την πρώτη συνθήκη του Τιλσίτ, τα οχυρωματικά έργα στην περιοχή σταματούν. Μπροστά στα γεγονότα ο Αλή Πασάς προσπαθεί με ταχείς ρυθμούς και με κάθε μέσο να ολοκληρώσει τις εργασίες κατασκευής των οχυρώσεων στα υπάρχοντα στρατηγικά σημεία, ωστόσο το κάστρο του Αγίου Γεωργίου δεν ολοκληρώθηκε ποτέ.

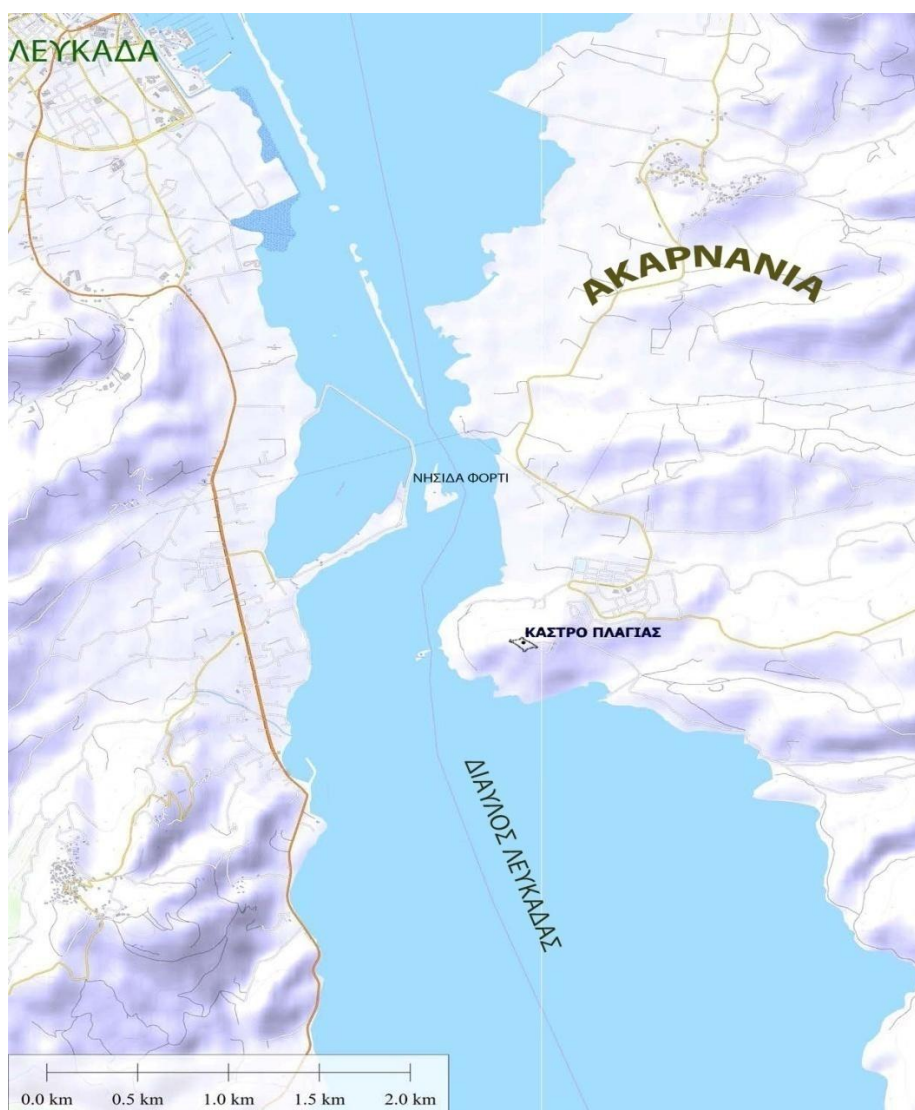
Με την εφαρμογή της Γαλλορωσικής συμφωνίας τα Επτάνησα αποδόθηκαν στους Γάλλους και ο Αλή Πασάς εγκατέλειψε οριστικά τις βλέψεις εναντίον της Λευκάδας, καθιστώντας τα κάστρα του Αγίου Γεωργίου και της Περατιάς άχρηστα επιχειρησιακά. Το Μάιο του 1821, οι επαναστατημένοι Ρουμελιώτες υπό τη καθοδήγηση του Γ. Τσόγκα τα κατέλαβαν διώχνοντας από αυτά τις Οθωμανικές φρουρές.

5.3 Στρατηγική Θέση Κάστρου

Ο λόφος στον οποίο είναι χτισμένο το κάστρο του Αγίου Γεωργίου, με υψόμετρο 75 μέτρων από τη θάλασσα, αποτελεί την πλέον κατάλληλη τοποθεσία για την ανέγερση οχυρού, αφού λόγω του χαμηλού ανάγλυφου υπήρχε η δυνατότητα να ελέγχεται οπτικά μεγάλο παράκτιο μέτωπο τόσο του γειτονικού νησιού όσο και των Ακαρνανικών ακτών.

Η θέση παρέχει ανοιχτό πεδίο έως την Λευκάδα και το κάστρο της, εύκολο έλεγχο της ναυσιπλοΐας, ενώ η μορφολογία του λόφου διαμορφώνει δύο μικρούς κόλπους, κατάλληλους για ελλιμενισμό πλοίων, χρήση ως ναυπηγείο και γρήγορη σύνδεση με το οδικό δίκτυο της ενδοχώρας.

Η θέση και η στρατηγική σημασία της ήταν γνωστά από την αρχαιότητα αφού γύρω από το κάστρο, υπάρχουν ακόμη και σήμερα λείψανα της οχύρωσης παλαιάς πόλης, σχεδόν οκταπλάσιας σε έκταση από αυτή του οθωμανικού φρουρίου. Η πόλη περιλάμβανε ακρόπολη, η οποία βρισκόταν στην ανατολική άκρη της οχύρωσής της, στο σημείο περίπου της θέσης του κάστρου Αγίου Γεωργίου Πλαγιάς.

Εικόνα 5.2 Η στρατηγική θέση του Κάστρου για τον έλεγχο του διαύλου Λευκάδας (QGIS ~ Λώλος Γ.)

5.4 Δομικά και Αρχιτεκτονικά Στοιχεία

Από τους μελετητές αναφέρεται, ότι το τείχος της οχύρωσης ακολουθεί το πολυγωνικό σύστημα δόμησης, χρονολογείται δε στον 5ο αιώνα π.Χ. Περιλαμβάνει 11 ορθογωνικούς πύργους και μια τουλάχιστον πύλη.

Η πόλη αυτή ταυτίζεται κατ' άλλους με την Ομηρική πόλη Νήρικο (Dorpefid) και κατ' άλλους (Ν. Φαράκλας), με τη γνωστή από το Θουκυδίδη πόλη Σόλλιο, η οποία παραδόθηκε από τους Αθηναίους στους Ακαρνάνες Παλαιρείς το 431 π.Χ. Πιθανότερη παραμένει η δεύτερη ταύτιση.

Το οχυρό ακολουθεί την τυπική διάταξη των οχυρών που κατασκευάστηκαν από τον Αλή Πασά αυτή την περίοδο. Η χάραξή του είναι τετράπλευρη, το περιβάλλει υψηλός περίβολος σε σχήμα ρόμβου, ενώ στις γωνίες διαμορφώνονται ογκώδεις κυκλικοί ή πολυγωνικοί προμαχώνες. Η δυτική πλευρά, η οποία ήταν η πιο ευάλωτη καθώς δεχόταν τα πυρά του οχυρού του Αλεξάνδρου, ενισχύθηκε με μεγάλο, πολυγωνικό προμαχώνα, ο οποίος έφερε έξι θέσεις πυροβόλων και θέσεις όλμων και λειτουργούσε ανεξάρτητα. Η πρόσβαση γινόταν από κεκλιμένο επίπεδο. Οι υπόλοιποι προμαχώνες φέρουν πεταλοειδή σχήμα. Στην εξωτερική πλευρά του ανατολικού προμαχώνα διαμορφώνεται μερική επίχωση προς το εσωτερικό, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο κεκλιμένο επίπεδο ανόδου. Ο εξωτερικός περίβολος σε όλες τις πλευρές σχηματίζει διάδρομο πλάτους περίπου 1μ. που προστατευόταν από παραπέτο, το οποίο έφερε τουφεκιοθυρίδες.

Εικόνα 5.3 Το κάστρο του Αγίου Γεωργίου Πλαγιάς

Στο εσωτερικό του περιβόλου εντοπίζονται ίχνη τοξωτών κατασκευών. Οι κατασκευές αυτές έπαιζαν επιπλέον και στατικό ρόλο, καθώς ήταν κατασκευασμένες κάθετα στον περίβολο με στόχο την στήριξή του. Στην αρχική κατασκευή του περιβόλου φαίνεται ότι υπήρχε πρόβλεψη για την κατασκευή πολλών εσωτερικών

χώρων για τις ανάγκες της φρουράς. Η κατασκευή των χώρων αυτών δεν ολοκληρώθηκε.

Στον εσωτερικό περίβολο συναντάμε επίσης, έναν ορθογώνιο χώρο ο οποίος παρέχει πρόσβαση στο πίσω μέρος των τυφεκιοθυρίδων και την δεξαμενή νερού του κάστρου. Και οι δύο χώροι στεγάζονται με καμάρες, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο ένα ευρύχωρο δεύτερο επίπεδο στο κάστρο.

Η κεντρική πύλη του κάστρου βρίσκεται στην λιγότερο εκτεθειμένη ανατολική πλευρά. Διαμορφώνεται εντός γωνίας που σχηματίζουν τα σκέλη του περιβόλου, ενώ προστατεύεται και από τον παρακείμενο ανατολικό προμαχώνα. Η διάταξη της πύλης είναι αρκετά σύνθετη. Στο εσωτερικό της αναπτύσσεται ορθογώνιος καμαροσκέπαστος χώρος, ο οποίος στο βάθος φέρει τέσσερις τυφεκιοθυρίδες για μεγαλύτερη προστασία του χώρου. Για την είσοδο στον εσωτερικό περίβολο, ανοίγεται και δεύτερη πύλη στο βάθος του καμαροσκέπαστου χώρου, η οποία λόγω της διάταξής της παρακωλύει τις επιθέσεις.

Σε γενικές γραμμές, το κάστρο του Αγίου Γεωργίου παρουσιάζει απλότητα στην κατασκευή πλήρη προσαρμογή στο φυσικό έδαφος, ενώ πρόκειται για ένα ισχυρό οχυρό καθώς είχε την δυνατότητα φιλοξενίας μεγάλου αριθμού στρατιωτών.

5.5 Υφιστάμενη Κατάσταση του Κάστρου

Το κάστρο του Αγίου Γεωργίου Πλαγιάς διατηρεί τα αρχικά χαρακτηριστικά και το μέγεθός του. Ωστόσο η εγκατάλειψή του και η παντελής έλλειψη τακτικής συντήρησής του, ταυτόχρονα με την αυθαίρετη χρήση του από τους κτηνοτρόφους της περιοχής ως στάνη φύλαξης αιγοπροβάτων, έχουν αρχίσει να αφήνουν πλέον σημάδια αργής σταδιακής κατάρρευσης.

Ο χώρος δεν είναι επισκέψιμος αφού λόγω των φθορών του απαιτούνται εργασίες στερέωσης, συντήρησης και ανάδειξής του έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια των επισκεπτών του.

Εικόνα 5.4 Κατάρρευση τμήματος της δυτικής πλευράς της οχύρωσης

Εικόνα 5.5 Χαμηλή πυκνή βλάστηση εντός του Κάστρου

5.6 Προτάσεις Τεχνικών Παρεμβάσεων

Με στόχο τόσο την προστασία από τη φθορά του χρόνου όσο και την ανάδειξή του στο ευρύ κοινό προτείνονται οι παρακάτω επεμβάσεις στο Κάστρο Αγίου Γεωργίου Πλαγιάς.

- Εξυγίανση αύλειου και περιβάλλοντα χώρου

Εκτεταμένος καθαρισμός και αποψίλωση της βλάστησης, τόσο εντός του οχυρού, όσο και περιμετρικά αυτού. Οι καθαρισμοί και αποψιλώσεις αφορούν σε περιμετρική ζώνη περίπου πέντε (5) μέτρων από τα τείχη του. Εκτιμάται ότι πέραν της ζώνης αυτής δεν απαιτούνται εργασίες καθαρισμών και αποψιλώσεων, λόγω χρήσης της ευρύτερης περιοχής από τους κατοίκους της.

Απομάκρυνση των σύγχρονων επιχώσεων και οι εκτεταμένοι καθαρισμοί εντός του περιβόλου της οχύρωσης, καθώς και στους κλειστούς χώρους του οχυρού, ώστε να αποκαλυφθούν τα πάλαια δάπεδα των χώρων και να είναι δυνατή η μελλοντική εκπόνηση ακριβούς αρχιτεκτονικής αποτύπωσής του και αναλυτικής αρχαιολογική τεκμηρίωσης.

- Βελτίωση τμήματος αγροτικού δρόμου μήκους 350 μέτρων

Πρόκειται για το δρόμο ο οποίος ενώνει το μνημείο με το επαρχιακό ασφαλτοστρωμένο δίκτυο και απαιτείται καθαρισμός και ομαλοποίηση-ευθυγράμμιση του καταστρώματός του, δημιουργία χώρου στάθμευσης των επισκεπτών και στάσης - θέασης του μνημείου.

- Εκπόνηση μελέτης ηλεκτροφωτισμού του μνημείου, τόσο περιμετρικά όσο και εσωτερικά.
- Πρόσβαση, επίσκεψη, εξυπηρέτηση και ενημέρωση κοινού με διαμόρφωση διαδρομών περιήγησης για τους επισκέπτες περιμετρικά του οχυρού και εντός του αύλειου χώρου.
- Διαμόρφωση χώρων στάσης - θέασης με καθιστικά σε επιλεγμένα σημεία των διαδρομών.
- Τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων με πληροφορίες σχετικές με την ιστορία του μνημείου.
- Ένωση των διαδρομών περιήγησης με το χώρο στάθμευσης οχημάτων.
- Πρόβλεψη πρόσβασης για ΑΜΕΑ.
- Διαμόρφωση κλειστού χώρου εντός του Φρουρίου, σε φυλάκιο και χώρο πληροφόρησης κοινού (χορήγηση ενημερωτικών φυλλαδίων). Μετά την ολοκλήρωση της ακριβούς αρχιτεκτονικής αποτύπωσης του Φρουρίου και εφόσον προκύψουν κλειστοί χώροι ικανοί σε επιφάνεια να φιλοξενήσουν άλλες χρήσεις προτείνεται η διαμόρφωση εκθεσιακού χώρου στον οποίο θα γίνεται δημιουργία - εκτύπωση εποπτικού υλικού αλλά και θα δίνεται, μέσω ειδικών οπτικοακουστικών μέσων, η αφήγηση της ιστορικής ταυτότητας της περιοχής.
- Τοποθέτηση καθοδηγητικών και ενημερωτικών πινακίδων στην ευρύτερη περιοχή του μνημείου αλλά και πλησίον του.
- Οδοσήμανση σε επιλεγμένες θέσεις της Εθνικής Οδού Βόνιτσας – Λευκάδας και στο αεροδρόμιο του Ακτίου.

Εικόνα 5.6 Αγροτικός δρόμος και θέση parking (QGIS ~ Λώλος Γ.)

- Αποκατάσταση και ανάδειξη του Φρουρίου

Απαιτείται γενική επιμέλεια των λιθοδομών, προσεκτική απομάκρυνση των φυτών και των ριζών τους, σφράγιση των αρμών. Σε περιοχές των τειχών που χρήζουν άμεσης στερεωτικής επέμβασης προβλέπονται αρμολογήματα με κονίαμα φυσικής υδραυλικής ασβέστου, τοπικές λιθοσυρραφές για την αποκατάσταση εκτενών ρηγματώσεων και εφαρμογή ενεμάτων ομογενοποίησης μάζας, καθώς και τοπικές ανακτήσεις - συμπληρώσεις λιθοδομών, εφόσον κριθεί απαραίτητο και κατόπιν σύνταξης της σχετικής μελέτης συντήρησης του Φρουρίου.

5.7 Άμεσες Προτεινόμενες Τεχνικές Παρεμβάσεις – Συνοπτικός Προϋπολογισμός

➤ Άμεσες εργασίες αποκάλυψης και διάδοσης της θέσης του μνημείου στους πολίτες και δυνητικούς χρήστες

- Κοπή και απομάκρυνση των φυτικών εντός και πέριξ του μνημείου σε ζώνη πλάτους πέντε μέτρων με μηχανικά μέσα (χρήση ειδικών μηχανημάτων – γερανών, μικρών σκαπτικών κλπ, αφού είναι αδύνατη η πρόσβαση στον αύλειο χώρο).
- Τοποθέτηση ηλεκτροφωτισμού σε τουλάχιστο οκτώ διακριτά σημεία του μνημείου.

Προϋπολογισμός: 20000€

➤ Απαραίτητες εργασίες για την αποκατάσταση και συνεχή ανάδειξη του μνημείου

- Σύνταξη αρχιτεκτονικής και στατικής μελέτης αποκατάστασης και ανάδειξης του Φρουρίου.
- Πρόσληψη προσωπικού για την εκτέλεση του έργου της αποκατάστασης και ανάδειξης του Φρουρίου Ακτίου.

Προϋπολογισμός: 20000€ για τις μελέτες οι οποίες θα καθορίσουν και το τελικό κόστος αποκατάστασης του μνημείου.

➤ Εργασίες προώθησης, ανάδειξης και διάδοσης της πολιτιστικής κληρονομιάς του μνημείου

- Σύνταξη ειδικής μελέτης αρχιτεκτονικού ηλεκτροφωτισμού του μνημείου, εντός και εκτός των τειχών του.
- Υλοποίηση της μελέτης ηλεκτροφωτισμού.

- Υλοποίηση διαδρομών περιήγησης για τους επισκέπτες περιμετρικά του οχυρού και εντός του αύλειου χώρου.
- Χωροθέτηση και υλοποίηση των εγκεκριμένων ενημερωτικών στοιχείων του μνημείου (διαδίκτυο, YouTube, πινακίδες οδού, newsletter, ενημερωτικές κλπ).

Προϋπολογισμός: 20000€ για τη μελέτη η οποία θα καθορίσει και το τελικό κόστος προώθησης και ανάδειξης του μνημείου, ως ολοκληρωμένο πολιτιστικό προϊόν.

Εικόνα 5.7 Κάστρο Πλαγίας ή Αγίου Γεωργίου.

(Πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia>)

Εικόνα 5.8 Κάστρο Πλαγίας ή Αγίου Γεωργίου.

(Πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia>)

Εικόνα 5.9 Κάστρο Πλαγίας ή Αγίου Γεωργίου.
(Πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia>)

Εικόνα 5.10 Κάστρο Πλαγίας ή Αγίου Γεωργίου.
(Πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia>)

Εικόνα 5.11 Κάστρο Πλαγίας ή Αγίου Γεωργίου.
(Πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia>)

Εικόνα 5.12 Κάστρο Πλαγίας ή Αγίου Γεωργίου.
(Πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia>)

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση όσα αναλύθηκαν ενδελεχώς στα ανωτέρω κεφάλαια, συνάγονται ορισμένα ασφαλή συμπεράσματα, τα οποία μπορούν να κωδικοποιηθούν ως εξής:

- ✓ Τόσο ο Δήμος Αμφιλοχίας όσο και ο Δήμος Ακτίου Βόνιτσας διαθέτουν σημεία απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς, αλλά και αξιομνημόνευτου ιστορικού φορτίου.
- ✓ Τα σημεία που εξετάστηκαν στην παρούσα εργασία, προφανώς αποτελούν ένα πολύ μικρό αντιπροσωπευτικό δείγμα, του συνολικού ιστορικού και φυσικού θησαυρού των περιοχών μελέτης. Η εκκίνηση της προσπάθειας να αναδειχθούν περαιτέρω και να αποτελέσουν πυρήνες μίας νέας, στοχευμένης στρατηγικής συνιστά κίνηση κεφαλαιώδους σημασίας με προφανή, αξιοσημείωτα, θετικά αποτελέσματα.
- ✓ Το πολιτιστικό προϊόν των ανωτέρω περιοχών, διαθέτει όλα τα εχέγγυα να καταστήσει τα πολυάριθμα ιστορικά σημεία των δύο Δήμων, πόλους έλξης επισκεπτών από όλο τον κόσμο. Για την ποιοτική αναβάθμισή τους όμως, απαιτούνται οι μέγιστες δυνατές συνέργειες από όλους τους φορείς (Περιφέρεια, Δήμοι, Τεχνικό Επιμελητήριο, Αρχαιολογική Υπηρεσία) και την κοινωνία των πολιτών.
- ✓ Όπως καταδείχθηκε από την ανάλυση των προηγούμενων κεφαλαίων, οι υπό εξέταση περιοχές, μπορούν να ικανοποιήσουν όλες τις υψηλές απαιτήσεις, που θέτει σχεδόν κάθε είδους θεματικός και εναλλακτικός τουρισμός. Απαιτείται όμως αφενός η επένδυση πόρων στις απαραίτητες σχετικές, υποδομές, αλλά και η πλήρης αξιοποίηση όλων των σύγχρονων τεχνολογιών στη διαδικασία προβολής τους .
- ✓ Με δεδομένη τη συνθήκη, ότι ο ψηφιακός αναλφαβητισμός τείνει να διαγράψει την ιστορική του καμπύλη και να αποτελέσει οριστικά παρελθόν, φέρνοντας στην επιφάνεια μία νέα γενιά, ψηφιακά και γεωχωρικά «εγγράμματων» πολιτών παγκοσμίως, η επένδυση στην ψηφιακή διάχυση γεωχωρικής πληροφορίας, αναμένεται να αποκτήσει πλήρως ανταποδοτικό χαρακτήρα. Προς αυτή την κατεύθυνση, η απεικόνιση ιστορικών σημείων, όπως αυτά που αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, καθώς και άλλων σημείων, (όπως για παράδειγμα ορειβατικά μονοπάτια), σε ειδικούς θεματικούς χάρτες, με τη βοήθεια των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (G.I.S.) καθώς και η ανάδειξη του νεοσύστατου αρχαιολογικού κτηματολογίου, μπορούν να συμβάλλουν τα μέγιστα ανάσχυση από τη γενικότερη λήθη πλήθους ιστορικών και αρχαιολογικών «θησαυρών» του Ν. Αιτωλοακαρνανίας εν γένει.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1.1 Αρχαιολογικός Χάρτης Ν. Αιτωλοακαρνανίας (Πηγή: Υπ. Πολιτισμού, 2009).....	4
Εικόνα 2.1 Χάρτης ευρύτερης περιοχής (<i>QGIS ~ Λώλος Γ.</i>).....	7
Εικόνα 2.2 Αμφιθεατρική εικόνα του χωριού.....	8
Εικόνα 2.3 Οδός Καραϊσκού.....	9
Εικόνα 2.4 Γιάννης Σταθάς (Πηγή: www.agriniopress.gr).....	9
Εικόνα 2.5 Η πρώτη αυτοσχέδια ελληνική σημαία που υψώθηκε από τον εμπνευστή της Γιάννη Σταθά(Πηγή: www.agriniopress.gr).....	10
Εικόνα 2.6 Παλαιά Κρήνη Σταθά χρονολογίας 1893.....	10
Εικόνα 2.7 Επιγραφή χρονολογίας 1893 κατά την κατασκευή της Κρήνης.....	12
Εικόνα 2.8 Η Κρήνη που βρίσκεται μέσα στο δάσος βελανιδιάς	13
Εικόνα 2.9 Το δάσος βελανιδιάς.....	13
Εικόνα 2.10 Υφιστάμενη κατάσταση πλακοστρωμένων οδών πρόσβασης στην παλαιά κρήνη μέσα στο χωριό.....	14
Εικόνες 2.11 & 2.12 Υφιστάμενη κατάσταση πλακοστρωμένων οδών πρόσβασης στην παλαιά κρήνη μέσα στο χωριό.....	15
Εικόνα 2.13 Η διαδρομή των 400μ μεταξύ της παλαιάς και νέας κρήνης μέσα στο δάσος βελανιδιάς.....	15
Εικόνα 2.14 Η διαδρομή στο δάσος βελανιδιάς	17
Εικόνα 3.1 Χάρτης ευρύτερης περιοχής(Πηγή: el.wikipedia.org).....	19
Εικόνα 3.2 Χάρτης ευρύτερης περιοχής(Πηγή: www.ktimatologio.gr).....	20
Εικόνα 3.3 Υφιστάμενη κατάσταση Κάστρου Ρίγανης.....	21
Εικόνα 3.4 Οδός πρόσβασης στην παρυφή του Κάστρου Ρίγανης.....	25
Εικόνα 4.1 Χάρτης ευρύτερης περιοχής (<i>QGIS ~ Λώλος Γ.</i>).....	27
Εικόνα 4.2 Παλαιό Μοναστήρι Τατάρνας (Πηγή: www.anexitilo.net).....	28
Εικόνα 4.3 Επιγραφή για την Μάχη της Τατάρνας.....	29
Εικόνα 4.4 Η παλαιά μονοκάμαρη γέφυρα της Τατάρνας (Πηγή: www.mygreekheart.com).....	30
Εικόνα 4.5 Η Τεχνητή Λίμνη των Κρεμαστών(Πηγή: www.naturagraeca.com).....	31
Εικόνα 4.6 Τοπογραφική αποτύπωση της Νέας Γέφυρας της Τατάρνας (Πηγή: Οικονόμου, Αρίσταρχος. 1980. <i>Η Στατική Των Κατασκευών , Μέρος Α</i>).....	35
Εικόνα 4.7 Τομές της νέας γέφυρας της Τατάρνας (Πηγή: Οικονόμου, Αρίσταρχος. 1980. <i>Η Στατική Των Κατασκευών , Μέρος Α</i>).....	35
Εικόνα 4.8 Νέα Γέφυρα της Τατάρνας – κατασκευή του καμπύλου τμήματος AB (Πηγή: Οικονόμου, Αρίσταρχος. 1980. <i>Η Στατική Των Κατασκευών , Μέρος Α</i>).....	36
Εικόνα 4.9 Νέα Γέφυρα της Τατάρνας – κατασκευή του προβόλου FD (Πηγή: Οικονόμου, Αρίσταρχος. 1980. <i>Η Στατική Των Κατασκευών , Μέρος Α</i>).....	36
Εικόνες 4.10 & 4.11 Υφιστάμενη κατάσταση της γέφυρας της Τατάρνας.....	37
Εικόνα 4.12 Προτεινόμενη θέση της προβλήτας δίπλα από την γέφυρα της Τατάρνας (<i>QGIS ~ Λώλος Γ.</i>).....	38
Εικόνα 4.13 Ο οδικός άξονας που οδηγεί στην διασταύρωση του οικισμού Ρίγανης.....	40
Εικόνα 4.14 Ο χωμάτινος δρόμος που περνάει από το κάστρο Ρίγανης (Πηγή: www.maps.google.com).....	40
Εικόνα 5.1 Απόσπασμα χάρτη του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου (<i>QGIS ~ Λώλος Γ.</i>).....	41
Εικόνα 5.2 Η στρατηγική θέση του Κάστρου για τον έλεγχο του διαύλου Λευκάδας.....	43
Εικόνα 5.3 Το κάστρο του Αγίου Γεωργίου Πλαγιάς.....	44
Εικόνα 5.4 Κατάρρευση τμήματος της δυτικής πλευράς της οχύρωσης.....	45
Εικόνα 5.5 Χαμηλή πυκνή βλάστηση εντός του Κάστρου	46
Εικόνα 5.6 Αγροτικός δρόμος και θέση parking (<i>QGIS ~ Λώλος Γ.</i>).....	47
Εικόνα 5.7 Κάστρο Πλαγιάς ή Αγίου Γεωργίου (Πηγή: https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia).....	49
Εικόνα 5.8 Κάστρο Πλαγιάς ή Αγίου Γεωργίου (Πηγή: https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia).....	49
Εικόνα 5.9 Κάστρο Πλαγιάς ή Αγίου Γεωργίου (Πηγή: https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia).....	50
Εικόνα 5.10 Κάστρο Πλαγιάς ή Αγίου Γεωργίου (Πηγή: https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia).....	50
Εικόνα 5.11 Κάστρο Πλαγιάς ή Αγίου Γεωργίου (Πηγή: https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia).....	51
Εικόνα 5.12 Κάστρο Πλαγιάς ή Αγίου Γεωργίου (Πηγή: https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=plagia).....	51

Βιβλιογραφία-Πηγές (ΓΕΦΥΡΑ – ΤΑΤΑΡΝΑΣ)

Οικονόμου, Αρίσταρχος. 1980. *Η Στατική Των Κατασκευών*, Μέρος Α

Οικονόμου, Αρίσταρχος. 1980. *Η Στατική Των Κατασκευών*, Μέρος Γ

Τεχνικά Χρονικά. Απρίλιος 1971. *Η Γέφυρα της Τατάρνας, Ιδέα και Μελέτη του Πολιτικού Μηχανικού Αρίσταρχου Οικονόμου.*

el.wikipedia.org, www.naturagraeca.com, www.evrytanika.gr

www.urbanspeleology.blogspot.com, www.inkarpenisi.gr

www.anexitilo.net, www.mygreekheart.com, www.antroni.gr

Βιβλιογραφία-Πηγές (ΣΤΑΘΑΣ – ΚΑΣΤΡΟ ΡΙΓΑΝΗΣ)

www.agriniopress.gr, www.ktimatologio.gr

Ααστάσιος Κ. Πορτελάνος. 1998 *Οι Αρχαίες Αιτωλικές Οχυρώσεις- Τόμος Α*, 1998 – Διδακτορική Διατριβή

Βιβλιογραφία (ΚΑΣΤΡΟ ΠΛΑΓΙΑΣ)

Αραβαντινός, Σπ. 1895. *Ιστορία του Αλή Πασά του Τεπελενλή. Συγγραφείσα επί τη βάση ανεκδότου έργου Παναγιώτη Αραβαντινού.*

Brooks, A. 2013. *Castles of Northwest Greece . From the early Byzantine Period to the eve of the first World War*. Huddersfield: Aetos Press.

De Bosset, Ch. F. 1821. *Parga and the Ionian Islands*. London: John Warren

Μαυρογιάννης, Γ. 1889. *Ιστορία των Ιονίων Νήσων. Αρχομένη τω 1797 και λήγουσα τω 1815*, τ.2. Αθήναι: Τυπογραφείον «Παλιγγενεσία» Ιω. Αγγελόπουλου.

Μαχαιράς, Κ. 1958. *Η Λευκάς (1700-1864)*. Αθήνα: χ.ε.

Μοσχονάς, Ν. 1980. Χειρόγραφος τοπογραφικός χάρτης Λευκάδος και Αμβρακικού του 18^{ου} αιώνα στη Μαρκιανή Βιβλιοθήκη Βενετίας. Στο: Κ. Δαφνής (επιμ.), *Πρακτικά Δ΄ Πανιονίου Συνεδρίου. Κερκυραϊκά Χρονικά*, τ. XXIII. Κέρκυρα: Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών, 264-273.

Οικονόμου, Μ. 1964. Από την επίθεσιν του Αλή πασά κατά της Λευκάδος κατά το 1807. *Ηπειρωτική Εστία* 13.

Remérand, G. 1928. *Ali de Tébelen: Pacha de Janina, 1744–1822*. Paris: Librairie orientaliste P. Geuthner

Σμύρης, Γ. 2002. Το οχυρωματικό δίκτυο του Πασαλικίου των Ιωαννίνων (1788-1822). Τα δίκτυα και τα οχυρά, εξέταση κατά περίπτωση. *Μνημείο και Περιβάλλον* 7, 79-107.

Σμύρης, Γ. 2004. Η αμυντική οργάνωση των δυτικών παραλιών της Ακαρνανίας την περίοδο των Ναπολεόντειων πολέμων. Στο: *Β΄ Διεθνές Ιστορικό και Αρχαιολογικό Συνέδριο Αιτωλοακαρνανίας* (Αγρίνιο, 29-30-31 Μαρτίου 2003). Αγρίνιου: Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. 779-900.

Σμύρης, Γ. 2004. *Το δίκτυο των οχυρώσεων στο Πασαλίκι των Ιωαννίνων (1788-1822). Ιστορική-Πολιτική-Οικονομική & Χωροταξική θεώρηση*. Ιωάννινα: Ίδρυμα Μελετών Ιονίου και Αδριατικού χώρου.